

60 let *gorske reševalne* *službe* *v Tržiču*

ZBORNIK

60 let

gorske reševalne službe
v Tržiču

Kronika postaje GRS Tržič

1987 - 1996

Tržič, 29. marec 1997

MOŠTVO POSTAJE GRS TRŽIČ 1997

Foto: T. Čebron, Tržič

Z leve sedijo: Nadislav Rožič, Ludvik Rožič, Elemir Zrim, Anton Kralj, Tomaž Kavar, Marjan Štamcar, Franc Kavčič, Janez Kavar in Matija Perko.

V drugi vrsti z leve stojijo: Janez Lončar, Marjan Gros, Milan Meglič, Slavko Frantar, Jože Rožič, Peter Rožič, Štefan Močnik, Janez Jerman, Filip Bence, Stane Sova in Slavko Rožič.

V zadnji vrsti z leve stojijo: Janez Rožič, Vili Vogelnik, Janez Grohar, Janko Meglič, Matjaž Kos, Robert Kralj, Anda Perdan in Mirko Kunšič.

KAZALO

Predgovor	3
Pavel Rupar, tržiški župan	
Sledi opravljenega dela čas ne bo izbrisal	4
(Kronika PGRS Tržič 1987 - 1996)	
Janez Kavar	
Statistični pregled števila članstva in opravljenega reševalnega dela	16
PGRS Tržič 1987 - 1996	
Matija Perko, Franci Kavčič, Janez Kavar	
Mojih 42 let za GRS	17
Anton Kralj	
Trikrat o beli opojnosti in plazovih	20
Marjan Gros	
Akcija	22
Filip Bence	
Zeleni ptič	24
Janez Kavar	
Novinarsko o tržiških gorskih reševalcih	26
Mirko Kunšič	
Preminuli člani PGRS Tržič v letih 1987 - 1996	30
Matija Perko, Franci Kavčič	
Ostali člani PGRS Tržič v jubilejnem letu 1997	32
Matija Perko, Franci Kavčič	
Aktivni člani in pripravniki PGRS Tržič v jubilejnem letu 1997	35
Matija Perko	
Smrtnne nesreče v gorah nad Tržičem	42
France Malešič	
Zahvala sodelavcem, donatorjem in pokroviteljem	61

PREDGOVOR

Spoštovani!

Sleherni človek se počuti prijetno, kadar ve, da je varen in da nad njegovim početjem bedi še kdo. Kljub temu, da smo lahko skrajno previdni, pa prepričanje, da nesreča navadno ne pride sama od sebe, ne more zagotoviti sproščenosti početja. Zaupanje v pomoč mora biti toliko večje, kolikor večja nevarnost nam preti. V gorah je ta nevarnost prav gotovo velika.

Tržič s svojim predalpskim značajem nudi neizmerne možnosti pohodništva in planinstva, ki v svoji končni obliki nudita ljudem užitek, izliv in občudovanje stvarne lepote. Žal pa se ti naši cilji velikokrat izjalovijo, predvsem takrat, ko nas doleti nepredviden dogodek. Takrat se naše oči uprejo v ljudi, ki s svojo požrtvovalnostjo in delom želijo pomagati ponesrečencu, ne glede na čas in cilj, ki nikoli nista določena. Edina želja reševalcev je čimprejšnja pomoč.

V Tržiču so pred 60 leti na podoben način prvič hiteli reševat nesrečneže pod Storžič. Žal je njihovo upanje o preživelih splahnelo, ko so pod Škarjevim robom našli devet smučarjev in planincev. Dogodek je narekoval ustanovitve organizirane reševalne službe, ki je v vseh teh letih brezkompromisno pomagala sleheremu, ki je potreboval pomoč. Tako se je GRS razvijala s tehničnega, organizacijskega in moralnega vidiaka. Človeške lastnosti kot so nesebičnost, humanost in dobrota, so pri članih GRS mnogokrat presegle misel na lastno življenje. Pomagati ponesrečenim je bil njihov edini cilj.

Povečano zanimanje za obiske v gorah je narekovalo obširnejše delo GRS. S povečanjem pripravljenosti in povečanjem števila članov se je povečala tudi naša varnost in brezskrbnost. Hvaležni smo lahko vsem, ki na katerikoli način pomagajo in sodelujejo pri zagotavljanju brezhibnega delovanja tržiške GRS. Želim, da bi imeli čim manj dela, kadar pa je to potrebno, pa kar največjo usklajenost in uspešnost pri reševanju. Iskreno si želim, da bi sleherna akcija uspela, tako kot jo načrtujete, in da bi se zdravi in zadovoljni vračali med nas.

Ob 60. obletnici vam v svojem imenu in v imenu občinske uprave Tržič želim še veliko uspehov!

Tržič, 24. 2. 1997

*Župan Občine Tržič
Pavel RUPAR*

Janez Kavar

*Predhodnikom v zahvalo in spomin,
zanamcem v vzpodbudo !*

SLEDOV OPRAVLJENEGA DELA ČAS NE BO IZBRISAL

(Kronika postaje GRS Tržič 1987 - 1996)

Uvod

Devetindvajsetega marca 1997 je tržiška postaja GRS postala šestdesetletnik. Pred šestdesetimi leti je tragična nesreča pod Škarjevim robov pod Storžičem, v kateri je v snežnem plazu umrlo devet mladih tržiških smučarjev, naznani tudi ustanovitev reševalnega odseka pri podružnici Slovenskega planinskega društva v Tržiču.

Spomin na tragedijo v snežnem plazu pod Storžičem iz leta 1937 vse bolj bledi. Ob petdesetletnem jubileju ustanovitve GRS v Tržiču, leta 1987, smo o storžiški nesreči zbrali dragoceno zgodovinsko dokumentacijo. Nesrečo smo opisali v zborniku¹, ki ga je ob petinsedemdesetletnici ustanovitve GRS izdala Planinska zveza Slovenije.

Jubileji so vedno tudi mejniki. Inventure o času, ki je minil, vzpodbude za čas, ki prihaja. Sledi dela ostajajo, zapisane besede ne zblede. Svoje petdesetletno delo smo povzeli v zborniku², ki smo ga v jubilejnem letu izdali v Tržiču.

Slavimo nov - šestdesetletni jubilej! V kratki kroniki bom skušal zajeti čas in delo, ki smo ga v preteklih desetih letih opravili, in tako dopolniti že doslej zbrano gradivo o delu gorske reševalne službe v Tržiču.

1987 - Jubilejno leto

Kot bi se še narava hotela spomniti ustanovitve GRS v Tržiču, po storžiški nesreči pred petdesetimi leti, je letošnja zima nasula snega kot že vrsto preteklih let ne. Kar dvakrat se je bilo januarja treba krepko spoprijeti s snegom. Snežni plazovi so najprej ogrožali, nato pa s plazenjem povsem zaprli cesto iz Tržiča do Jelendola. Gorski reševalci smo v tisti januarski noči in zgodnjem jutru zavarovali domačine pred pretečo nevarnostjo, zatem pa z miniranjem sprožili zlovešče snežne gmote v Dolžanovi sošteski in više v Dolini ter Jelendolu. Iste dni so štirje naši člani sodelovali

v eni doslej najobsežnejših reševalnih akcij slovenske GRS, ob reševanju dveh pogrešanih turnih smučarjev v dolini Triglavskih jezer.

Leto 1987 je bilo jubilejno leto. Slovenska GRS je slavila petinsedemdeset let, od 16. junija 1912, ko sta dr. Jernej Demšar in dr. Josip Tičar v Kranjski Gori ustanovila prvo slovensko reševalno postajo. V stavbi slovenske Skupščine v Ljubljani je bila posebna slovesnost, na kateri je za svoje dolgoletno, zgledno, nesebično pionirsко in ustvarjalno delo prejel posebno priznanje GRS pri Planinski zvezi Slovenije med redkimi izbranci tudi častni član tržiške postaje GRS Nadislav Salberger. Ob tej priliki sta posebno priznanje prejela še naša člana dr. Andrej Robič in Marjan Salberger.

V Tržiču pa smo delovno proslavili tudi svoj tržiški jubilej - petdesetletnico delovanja gorske reševalne službe. Pripravili smo vrsto aktivnosti, ki smo jih pričeli s ponovno oživljenim tekmovanjem v nudenju prve pomoči in reševanju na smučišču z aki čolnom na Zelenici. Junija smo v Tržiču pripravili razstavo o našem petdesetletnem delu in posebno svečanost v šoli v Bistrici. Izdali smo zbornik o delu GRS v Tržiču od ustanovitve. Na srečanju v planinskem Domu pod Storžičem so se srečale kar tri generacije tržiških gorskih reševalcev. Svoje praktično reševalno delo smo prikazali na vaji v stenskem reševanju na Zelenici. Proslavljanje jubileja smo zaključili še s skupno turo na streho Evrope, Mont Blanc.

V gorah smo to leto reševali šestkrat. Na Kriški gori, ki je postala tudi vse bolj priljubljena gora zmajarjev in jadralnih padalcev, nam je pri reševanju prvič pomagal policijski helikopter. Konec novembra smo pod Velikim vrhom v Košuti reševali v snežnem plazu zasutega prijatelja, gorskega reševalca. Reševanje je bilo uspešno, predvsem pa pravočasno, za kar je imel največ zaslug lavinski pes Ibor.

Po reševalni akciji nad Kofcami, 30. novembra 1987

Foto: Janez Rožič

Po nekajletnih prizadevanjih je naše dotrajano terensko vozilo "Aro" zamenjal ne dosti mlajši "Land Rover". Ob pomoči podjetja Kompas smo dobili nove reševalne vreče. Za reševanje na zeleniški žičnici je upravljalec smučišča kupil novo sodobno reševalno napravo, gorski reševalci pa smo se usposobili za njeno uporabo.

Kot že vsa leta od 1964 dalje, so opravljali naši člani reševalno službo na zeleniškem smučišču. Pomagali smo še na motocross tekmovanju v Podljubelju in patruljnem tekmovanju v Dražgošah.

Vezi sodelovanja smo to leto končno spletli tudi preko Karavank, v Borovlje in tako začeli sodelovanje s kolegi, avstrijskimi gorskimi reševalci. Naši člani Filip Bence, Slavko Frantar in Iztok Tomazin so sodelovali v moštvih državnih odprav v tuja gorstva.

1988 - Matično Planinsko društvo Tržič slavi osemdesetletnico

V letu, ko tržiško planinsko društvo slavi osemdesetletnico, načelnik naše postaje GRS na občnem zboru ugotavlja: "Po statistiki Komisije za GRS glede na povprečno starost reševalcev že spadamo med starejše postaje GRS v Sloveniji, priliv mladih, predvsem alpinistov, je majhen." Pa vendar zmoremo reševalno delo in to leto opravimo pet reševalnih akcij. Narašča število nesreč zmajarjev in jadralnih padalcev v tržiških gorah, tudi takšnih s tragičnim koncem. Mladi letalki z zmajem konec decembra na Kukovnici žal ne moremo več pomagati. Vse večkrat nam na pomoč pri reševanju prihiti policijski helikopter.

V proslavljanje osemdesetletnice planinskega društva se skupno z Alpinističnim odsekom vključimo z izpeljavo varovanega pristopa do tržiškega bivaka v severni steni Storžiča za vse tržiške planince, ki to žele.

To leto slavi tudi bivak in sicer svojo štiridesetletnico. Skromno a lepo proslavo ob bivaku, v čudovitem gorskem okolju, enkratno dopolni dramski igralec Polde Bibič z doživetim recitiranjem Prešernove "Zdravljice", ko njegovi verzi vsem Slovencem že naznanjajo prihajajoči novi čas v narodovi zgodovini. Ob jubileju planinskega društva avgusta pripravimo še varovan vzpon na Storžič po poti skozi Žrelo in obenem vsem udeležencem prikažemo še reševanje v Storžičevi zahodni steni.

Tržiški gorski reševalci Filip Bence, Jože Rozman in Iztok Tomazin so to leto udeleženci uspešnih alpinističnih odprav na K 2 in Čo Oju.

V postaji dobimo nekaj več nove reševalne opreme. Pri nabavi opreme nam pomaga Občinski štab Teritorialne obrambe, kamor je razporejena večina aktivnih reševalcev - vojaških obveznikov. Radijske postaje GRS za klic v sili imamo nameščene že v štirih planinskih postojankah - na Dobrči, Zelenici, Kofcah in Kriški gori.

1989 - Varno leto v tržiških gorah

Na rednem letnem občnem zboru postaje je načelnik začel poročilo z besedami: "Minulo leto bomo zabeležili kot eno najbolj varnih v tržiških gorah, saj nismo bili poklicani k nobeni reševalni akciji." Zima je bila skopa s snegom in po dolgih letih tako naša pomoč na zeleniških smučiščih ni bila potrebna, kar je svojevrstna redkost. Vseeno pa bo to leto zapisalo dve izmed nerešenih življenjskih zgodb v tržiških gorah. Sredi septembra, ko utihnejo kravji zvonci po gorskih pašnikih, smo v dnevni obsežni iskalni akciji pregledovali področje okoli planine Javornik, do Ženiklovca, Dola in Javorniškega sedla, pa Špičev in Gabrčevega rovta. Iskali smo pogrešanega pastirja z Javornika, domačina Franca Megliča (roj. 1905), Peskarjevega ata. Trud je bil zaman. Le dobra dva tedna za tem pa smo po širokem okolišu planine Konjščica iskali domačina Janeza Sokliča (roj. 1936). Trud nekaj deset reševalcev, domačinov in lovcev je bil zaman.

Naša člana Filip Bence in Iztok Tomazin sta bila člana uspešne alpinistične odprave na Shisha Pangmo. Večina članov pa je opravilna skupno turo na Dovški križ. V tržiški "Sokolnici" smo pričeli z redno rekreacijsko vadbo. Dokaj okrnjenim sredstvom za naše delo smo dodali denar, priskružen s čiščenjem oken na upravni zgradbi Peko. Načelnik je v poročilu o delu o naših težavah s financiranjem zapisal: "Prav bi bilo, da se o financiranju naše dejavnosti v Tržiču in nasploh vendarle že enkrat odkrito in temeljito pogovorimo. Verjemite, da nam je prosjačenja za podporo človekoljubnemu delu v gorah že resnično dovolj!" Odkrite besede so naletele na razumevanje. V Delu in Glasu sta čez nekaj dni izšla članka z naslovi "V Tržiču bodo GRS financirali iz proračuna" in "S sistemskim virom financiranja še učinkovitejše delo GRS" in naša dejavnost je zares začela dobivati trdnejšo gmotno podporo. Kar štirje naši člani so to leto prejeli priznanje za četrt stoletja dela v GRS.

1990 - Dolgotrajna in množična iskanja in reševanja

Januar je skoparil s snegom, ne pa z lepim vremenom, ki je gornike vabil v gore. Na kopni, a poledeneli poti po zahodnem grebenu Storžiča, nad planino Javornik, so se za vedno končale planinske poti sedemdesetletnega planinca. Iskanje je potekalo kar tri dni. Južno pobočje Storžiča so 19. in 20. januarja najprej preiskali kranjski gorski reševalci. Ker niso bili uspešni, smo se 21. januarja severnega ostenja Storžiča lotili Tržičani. Zaradi ledu je bilo delo težavno in nevarno. Ponesrečenega planinca pa smo pozno popoldne ob sestopu našli na južni strani, nad planino Javornik. Opravili smo žalostno delo, transport v dolino.

To leto je bilo polno reševalnega dela v gorah, saj devet reševalnih akcij v letu že nekaj časa nismo izvedli. Skupno s kranjskimi reševalci smo avgusta kar tri dni iskali pogrešanega slovaškega planinca Ludovita Bartovica (roj. 1922). S skupino slovaških planincev je 11. avgusta iz Gozda odšel proti Kriški gori. Tudi po tridnevnom iskanju na obsežnih področjih med Kriško goro in Storžičem, v katerem je sodelovalo vsak

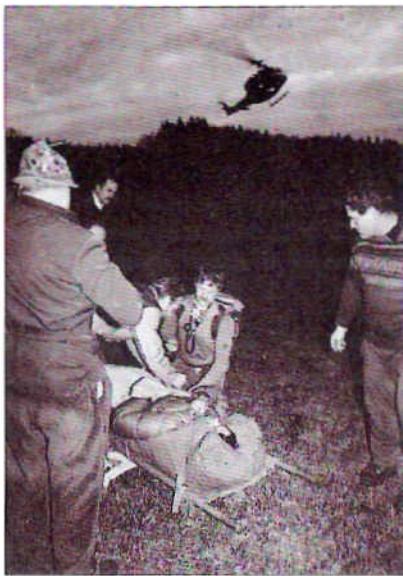

Foto: Mirko Kunšič

Reševanje ponesrečenega jadralnega padalca na Kriški gori, 17. novembra 1990

umetno plezalno steno, prvo v Tržiču, ki bo odslej koristila tudi našim pripravam za reševalno delo v gorah.

1991 - V novi, slovenski, državi

V poročilu o delu GRS v Tržiču v letu 1991 je načelnik postaje med drugim zapisal: "Upamo, da se vojna v Sloveniji ne bo nikoli več ponovila. V tistih junijskih in julijskih dneh pa je vendarle večina naših članov sodelovala v vrstah Teritorialne obrambe in s svojim znanjem in poznavanjem gorskega sveta pomagala svojim tovarišem. V času vojne smo Teritorialni obrambi pomagali tudi z opremo in sredstvi za zvezze."

Poleg to leto prinešenih radosti je usoda žal kar trikrat posegla v naše vrste. Šestega februarja je umrl dolgoletni zdravnik tržiške postaje GRS dr. Andrej Robič. Na Kangčendzengi je kot udeleženec alpinistične odprave 3. maja preminil naš član Jože Rozman. Sedemindvajsetega septembra je v prometni nesreči umrla zdravnica naše postaje GRS dr. Mira Zaman. Vsi trije, vsak za sebe in posebej, so dali neizbrisni pečat našemu delu in delu vseh slovenskih gorskih reševalcev.

Reševali smo to leto šestkrat. Manjkrat v gorah, priskočili pa smo na pomoč, kjerkoli so nas za to zaprosili. Tretjega julija, ko je bila večina naših članov še v vrstah

dan tudi po več deset kranjskih in tržiških gorskih reševalcev, njegovo izginotje še vedno ostaja nerazrešena neznanka.

Toliko bolj veseli pa smo bili novembra, pod Kriško goro. Zaradi napake na padalu je na južnih pobočjih gore pozno popoldne strmoglavil jadralni padalec. Bili smo pravočasni in tik pred nočjo nam je v pomoč priletel še helikopter Letalske enote milice. Starši ponesrečenega fanta so nam čez nekaj dni sporočili, da jo bo kljub zlomu hrbitnice sin odnesel brez trajnih posledic. Takšne vesti so najlepše plačilo za opravljeni delo!

Naš član Jože Rozman se je z alpinistično odpravo povzpel na Nanga Parbat. Po opravljenem izpitu so to leto kar širje pripravniki okreplili število reševalcev. V šoli v Bistrici smo dobili

Teritorialne obrambe, smo v Medvodju pomagali v strmi grapi težko ponesrečenemu gozdnemu delavcu. Šlo je za edino reševalno akcijo GRS v času vojne za Slovenijo! Četudi gorski reševalci nismo nikdar nikomur odrekli potrebne pomoči in smo tudi leta 1962 prvi prihiteli reševat zasute graničarje JLA na Zelenici, pa so tedanji oficirji JLA iz kdo ve kakšnih razlogov zamolčali, da je 18. aprila skupino šestih graničarjev jugoslovanske vojske, pod Štrucom pod Ljubljem, zasul snežni plaz. Na srečo je šlo le za nekaj poškodb in izgubljene opreme, vsi zasuti pa so se iz snežnega objema izkopali sami. Za nesrečo najbrž ne bi nikoli izvedeli, če med zajetimi dokumenti ljubeljske stražnice pripadniki Teritorialne obrambe - člani GRS ne bi opazili tudi poročila takratnega komandirja. Kdo ve koliko podobno zamolčanih dogodkov se je še zgodilo v mejnem področju tržiških gora?

V letnem poročilu je načelnik postaje za to leto tudi vzpodbudno zapisal: "Letos se je sistem financiranja dejavnosti GRS v Sloveniji končno izboljšal in sistemsko uredil. GRS je dobila status javne službe. Tako smo načrtneje pričeli z opremljanjem z drago reševalno opremo, ki jo je potrebno stalno obnavljati. Kljub vsemu smo za osebno opremo precej prispevali iz lastnih žepov, vodniki lavinskih psov pa tudi za hranjenje in oskrbo psov. Del potrebnih sredstev smo prislužili s prostovoljnim delom in prodajo nalepk "Podporni član GRS".

Zanimanja mladih za sprejem v naše vrste je to leto več kot prejšnje. S prihodnjim letom bodo v GRS začeli veljati normativi, ki bodo opredeljevali število aktivnih članov v vseh postajah GRS v Sloveniji. Kakorkoli bo težko, pa vendar bo treba predvsem s pravo mero samokritičnosti pomladiti naše vrste."

1992 - Brunarica na planini Šija

Petinpetdesetletni jubilej gorske reševalne službe v Tržiču smo proslavili delovno. V gorah smo opravili sedem reševanj. Za jubilej smo od Ministrstva za obrambo, s posebno pogodbo, dobili v uporabo brunarico na planini Šija, ki je nekoč pripadala objektom nekdanje stražnice. Lepše darilo bi težko dobili, zato tudi navdušenja in poleta pri obnovi ni manjkalo. "Brunarico bomo uporabljali predvsem pri organizaciji različnih oblik usposabljanja, saj so za to skoraj idealni tereni v neposredni bližini tako pozimi kot poleti", je v poročilu o delu zapisal načelnik postaje.

Reševalno delo so to leto zaznamovale nesreče jadralnih padalcev, ki jih s tržiških gora vzleta pod nebo vse več. Pri tem gre navadno za zelo hude poškodbe in zahtevna reševanja. Kar štirikrat smo hiteli na pomoč padalcem in trikrat so nam pri tem morali pomagati piloti Letalske enote policije s helikopterji.

Najbolj nas je presunila nesreča očeta, ki je konec avgusta hotel poleteti z Dobrče s šestletnim sinom s tako imenovanim "tandem" jadralnim padalom. Kljub hudim poškodbam obeh, se polet, na srečo, ni končal tragično. Veseli smo bili sporočil o dobrem okrevanju obeh, še posebno malega Matica. Nič manj zahtevno reševanje

ponesrečenih padalcev pa ni bilo tudi na planini Šija, in na strmem kamnitem terenu tik pod vrhom Begunjščice.

Naši člani Filip Bence, Slavko Rožič in dr. Iztok Tomazin so bili udeleženci slovenske alpinistične odprave "Anapurna 92", na kateri so se izkazali tudi kot gorski reševalci.

Foto: Filip Bence

Reševalna akcija na Anapurni I. 1992

Na fotografiji ponesrečenec, dr. Iztok Tomazin in Šerpe

prikazali reševanje v pravih snežnih razmerah. Pol leta kasneje pa smo na Smokuški planini pod Zelenico sodelovali na vaji Teritorialne obrambe.

Ob osemdesetletnjem jubileju slovenske GRS je bila aprila na Zelenici ogledna vaja reševanja iz snežnih plazov. Kot bi narava hotela sodelovali, je nekaj dni pred vajo z nedrij Begunjščice stresla v dolino silne snežne gmote. Številnim gledalcem vaje smo lahko tako tržiški gorski reševalci kot pripadniki Republiške enote CZ za reševanje v gorah in z visokih zgradb,

1993 - Temeljito urejanje problematike gorskega reševanja

"Pri delu ne gre brez problemov. Tržiška občina sodi med področja v državi, najbolj ogrožena s snežnimi plazovi. Srečujemo se s problemi pri vzdrževanju lavinskih psov, ki ostajajo izključno breme vodnikov in postaje GRS. Ni razumevanja za nabavo nujno potrebne varnostne opreme za člane občinske komisije za varstvo pred snežnimi plazovi. Matično planinsko društvo ima malo posluha za naše pobude in delo za varnost planincev. Vse več je težav z delodajalcji pri udeležbi reševalcev v reševalnih akcijah med delovnim časom. Nova zakonodaja otežkoča povračilo tudi minimalnih stroškov uporabe opreme na reševalnih akcijah. Zaradi vse večjega razmaha novih dejavnosti v gorah kot je na primer jadralno padalstvo, in množičnosti udejstvovanja v gorah, prihaja do vse večjega števila težjih nesreč, ki pogojujejo tudi zahtevnejše načine reševanja. Temu smo priča tudi v tržiškem gorskem okolišu." Tako je zapisal v svojem poročilu o delu postaje GRS Tržič v letu 1993 načelnik postaje.

Reševali smo to leto sedemkrat. Zima jo je z zdrsom zagodla dvakrat: fantiču na Smokuški planini in starejši planinki na Kriški gori. Obakrat ni šlo za tragične

posledice poškodb. Srčnemu bolniku pod Velikom vrhom žal nismo mogli več pomagati. Jadralnemu padalcu smo pomagali na Kriški gori. Tik pred novim letom pa smo odšli v taborniški dom na planini Šija, na pomoč hudo opečenemu dekletu. Reševalna akcija je dobila svojstven epilog, predvsem, ker je v akciji prvič sodeloval helikopter Slovenske vojske.

Filip Bence in Janez Primožič sta se v Južni Ameriki povzpela na vrh Aconcague.

Po nekaj letih je ponovno oživelno delo občinske komisije za varstvo pred snežnimi plazovi. Njeno jedro sestavljajo člani Postaje GRS Tržič. Žal kaj več od imenovanja komisija ni mogla postoriti, pa ne po svoji krivdi. Živahnejše je postalo tudi sodelovanje z avstrijskimi gorskimi reševalci onkraj Karavank. Na povabilo smo se udeležili njihovega zimskega tečaja pri Celovški koči, izmenjali izkušnje in se predvsem še bolje medsebojno spoznali.

1994 - Vse več nesreč jadralnih padalcev

"Lep dolinski pozdrav vam voščim. Sedaj imam veliko časa, ker moram zaradi povite noge počivati. In tako vam pišem, da se vam zahvalim za vašo pomoč, ki ste mi jo izkazali in nudili v soboto, ko je prišlo do nesreče... Vsakdo ima svoje mesto in svoje poslanstvo, ki ga nihče ne more nadomestiti. Nihče ne bi mogel nadomestiti vas, ki ste se podali v Žrelo, da bi mi pomagali. Nihče tudi ne more poplačati tega, kar ste storili. Pa vendar... Kot mojo skromno zahvalo sprejmite to pismo!"

Zgornje besede ja zapisala Mihaela Gostiša iz Logatca. Kamen ji je zdrobil nogo. V reševanju je pomagal helikopter Letalske enote policije.

Konec januarja smo se poslovili od našega člana in prijatelja Ivana Šterlinga. V začetku junija je svojo življensko pot zaključil naš dolgoletni član in tajnik tržiške postaje GRS Rajko Marenčič.

Reševali smo tega leta kar trinajstkrat. Največkrat smo pomagali ponesrečenim jadralnim padalcem, izdatno pa so nam pri reševalnem delu pomagali helikopterji Letalske enote policije. Med ponesrečenci so bili tudi tujci. Strmoglavljenje češkega jadralnega padalca poleti, nad Veliko mizico na Kukovnici, se je končalo brez posledic. Italijanski planinec pa se je pri decembrskem sestopu z vrha Begunjščice, v neprimerni obutvi, težje poškodoval.

Naša člana dr. Iztok Tomazin in Janko Meglič sta se udeležila alpinistične odprave na Aconcaguo. Na odpravi pa nista sodelovala le kot alpinista, ampak sta se ob nesreči nemškega alpinista, doma iz okolice Garmisch Partenkirchna, izkazala tudi kot reševalca. V reševanju se je s požrtvovalnostjo in vztrajnostjo posebej izkazal dr. Iztok Tomazin, ki je ponesrečenca našel na višini 5800 metrov in ga sam na hrbtnu prenesel niže, do šotorja na višini 5500 metrov³.

Peter Rožič in Elimir Zrim pa sta se v južnoameriških gorah povzpela na vrh šestti-sočaka Huayna Potosi.

Foto: Mirko Kunšič

*Sodelovanje z reševalci iz Celovca pri Celovški koči,
avgusta 1997*

planini Šija, ki nam postaja vse bolj priljubljeno zbiralisko. Zamenjali smo kritino na strehi, zgradili nov dimnik in zamenjali štedilnik. Zanamci se nas bodo spomnili, da smo bili tudi dobri gospodarji zaupanega imetja.

1995 - V novih prostorih, z novim terenskim vozilom

Po več kot tridesetletnem gostovanju v prostorih Zdravstvenega doma Tržič, kjer smo se že kar udomačili, smo dobili nove, sodobno urejene prostore v novi stavbi Policijske postaje Tržič, na Deteljici. Zasluge za to gredo posebej Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije. Na novi lokaciji smo dobili sodobnejši prostor za skladiščenje reševalne opreme, za sestajanje moštva postaje in hrambo terenskega vozila. Prevsem pa se je z novo lokacijo izboljšala slišnost radijskih zvez, sodelovanje s Policijo pri izvajanju reševalnih aktivnosti ter bližina heliodroma, kar je ob vse pogostejšem sodelovanju helikopterjev v gorskih reševalnih akcijah še posebej pomembno. Vseeno nam dolgoletno domovanje v Zdravstvenem domu in naklonjenost tržiških zdravstvenih delavcev zbuja hvaležnost in lep spomin.

Ob novem domovanju smo to leto dobili še novo pomembno pridobitev. Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije nam je kot vsem postajam GRS v Sloveniji, namenilo novo tipizirano terensko vozilo "Nissan - Terrano", prizadeno tudi za prevoz ponesrečencev. Uresničila se je naša dolgoletna želja, obenem pa so tako zagotovljeni vsi osnovni pogoji za hitro in učinkovito posredovanje ob nesrečah v gorah v okolici Tržiča.

Spet smo gostovali pri svojih avstrijskih kolegih na Koroškem. Sodelovali smo v avstrijsko - slovenski gorski reševalni vaji na sedlu Belščica. Vaja je potekala kot v resničnih razmerah, in so jo avstrijski prijatelji izkoristili tudi za preverjanje znanja. Na sedlu Belščica pa nas je iz Tržiča ponesel helikopter Slovenske vojske.

Temeljiteje smo se lotili tudi popravila naše brunarice na

Z vse številčnejšimi obiskovalci gora in različnimi novimi gorniškimi dejavnostmi število nesreč v tržiških gorah vztrajno narašča. Tega leta smo reševali kar štirinajstkrat. Spet so po številu izstopale nesreče jadralnih padalcev (tri), več je bilo nesreč alpinistov (štiri), kar pet nesreč pa se je zgodilo na Kriški gori.

Pozimi smo z avstrijskimi reševalci iz Celovca izvedli pohod na Kladovo, po sestopu pa še vajo reševanja z lavinskimi psi. Pred sezono smo na Košutici izvedli letni tečaj postaje. Poleti smo se odzvali vabilu celovških reševalcev in se udeležili njihovega tečaja na Stolu. S kolegi iz kranjske postaje GRS smo na Grintovcu jeseni izvedli medpostajno vajo v reševanju v letnih razmerah. Kar dva naša člana sta opravila izpit za inštruktorja GRS.

Konec februarja nas je še poln vedrine in načrtov zapustil naš član Libor Anderle. Svojo življenjsko pot sta to leto, maja in junija, končala tudi naša dolgoletna člana Jože Jagodic in Jernej Januš.

Tomaž Kavar je sodeloval v radovljiški odpravi in se povzpel na šesttisočak Ojos de Salado, zatem pa še na Aconcaguo.

Ob reševalnem delu smo tudi to leto zavzeto urejevali našo brunarico na planini Šija. Preuredili smo podstrešje v spalni prostor, kjer tako v sili lahko prenoči skoraj vse moštvo postaje. Ob dobrem poznavanju reševalnega dela so člani tako dokazali, da so vešči tudi rokodelskih opravil. Predvsem pa, da ima prostovoljno delo še pravo veljavo.

1996 - Žalostni rekord

Foto: Mirko Kunšič

Z reševanja gozdnega delavca na Kukovnici, 10. avgusta 1996

izkazali ob moji nesreči na Zelenici, 14. julija 1996. Iskrena in prisrčna hvala vsem, ki ste takrat prihiteli s svojih poti na Kofcah in Begunjščici v Dom na Zelenici, me

Lansko leto bo šlo v zgodovino naše postaje GRS, žal kot leto, v katerem smo v šestdesetletnjem obstoju izvedli največje število reševalnih akcij. Kar devetnajstkrat smo odšli k reševanju in žal v dolino prinesli tudi tri mrtve ljubitelje gora.

"Ob izteku letosnjega leta se še posebej spominjam vaše požrtvovalnosti in prijaznosti, ki ste ju

zdravstveno oskrbeli in immobilizirali ter odpremili v bolnišnico na Jesenice. No, zdaj je že vse skoraj v redu in upam na srečnejše novo leto in varno pot po gorah, kar tudi vam vsem želim." To prijazno pismo nam je ob novem letu poslal gospod Stane Kotnik, enainsedemdesetletni planinec iz Črnuč. Veseli smo bili sporočila o dobrem okrevanju, če vzpodbude za naše delo niti ne omenjam.

Komaj nekaj dni narazen sta nas februarja za vedno zapustila naša ustanovna člana Avgust Primožič, tudi prvi načelnik postaje GRS v Tržiču in Karol Globočnik. Bila sta ustanovna člana naše postaje in reševalca v prvi reševalni akciji v tržiških gorah, po storžiški nesreči, v snežnem plazu, 25. avgusta 1937 na Velikem vrhu, pri reševanju smrtno ponesrečenega Ivana Kafke.

Naši člani so sodelovali v različnih alpinističnih odpravah. Tomaž Kavar se je udeležil radovljiske odprave v Ekvador in se povzpel na šesttisočaka Chimbarazo in Sangay.

Po nekajletnem načrtovanju in preizkušanju smo tik pred koncem leta dobili nove radijske postaje, ki delujejo v novem slovenskem sistemu zvez za zaščito in reševanje "ZARE". Že dokaj izpopolnjen sistem radijskih zvez GRS na našem področju se je tako še razširil in omogočil povečanje učinkovitosti.

Foto: Mirko Kunšič

*Prenos smrtno ponesrečenega planinca na Vrtači,
29. septembra 1996*

boljše medsebojno poznavanje kot dobri sosedje in sodelavci pod Karavankami. Z vajo smo tudi zaokrožili delo v tem letu in prestopili v šestdeseto leto organiziranega gorskega reševanja v Tržiču...

Pretekla zima je bila po nekaj letih spet bogatejša s snegom. Kot že toliko let nazaj smo tudi to sezono opravljali reševalno službo na zeleniških smučiščih. Sredi decembra smo nad Zelenico izvedli medpostajno vajo reševanja v zimskih pogojih s kolegi iz sosednje radovljiske postaje GRS. Vreme nam je ustreglo s pravimi zimskimi razmerami. Na zeleniški žičnici smo preizkusili in obnovili uporabo naprave za reševanje s sedežnicami. Dan pa smo izkoristili tudi za še

Zaključek

Odvrtelo se je novih deset let v zgodovini gorskega reševanja v Tržiču. Nekaj opazk, nekaj bežno zapisanih podatkov...

Le - te je včasih, ko je spomin še svež, tako zelo težko zapisati in zbrati. A kdorkoli je kdaj, kjerkoli in kdajkoli, sodeloval v gorskih reševalnih akcijah, bo najbrž pritrdil, da je med fanti in možmi, ki se s tem ukvarjajo, s predajo ponesrečenca v varne roke zdravnikov, s spravilom opreme, vse končano. Ko obleže nahrbtniki v kotih domov, je reševanja konec. Nemiara je temu tako tudi prav! Saj reševali smo zaradi stisk ljudi, ne pa zaradi poročil, ki pa jih je o opravljenem delu vendarle treba napisati.

Nekaj zisanega in zbranega o novih desetih minulih letih, pa je vendarle nastalo in ostalo. Tudi zaradi predhodnikov, ki jim gre zahvala in spoštovan spomin, in našim zanamcem v vzpodbudo !

Viri:

¹ *Gorska reševalna služba pri Planinski zvezi Slovenije 75 let. Nesreči, ki sta zaznamovali pot GRS v Tržiču, Janez Kavar, strani 120 do 125, izdala Komisija za GRS, 1987*

² *50 let postaje GRS Tržič, Oris zgodovine gorske reševalne službe v Tržiču, Janez Kavar, strani 6 do 17, Postaja GRS Tržič, 1987*

³ *Poročilo o dveh reševalnih akcijah na Aconcagui, Janko Meglič in dr. Iztok Tomazin, 1994*

⁴ *Arhiv postaje GRS Tržič*

⁵ *Poročila o nesrečah*

PREGLED

Pregled števila reševalnega moštva postaje GRS Tržič, opravljenih reševalnih akcij postaje GRS Tržič, nesreč s smrtnim izidom na operativnem območju postaje GRS Tržič v obdobju 1987 - 1996.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Aktivnih reševalcev	33	30	30	37	33	33	32	27	28	28
Pripravnikov	10	6	6	2	1	3	3	3	3	2
Ostalih članov	10	14	14	14	14	14	14	15	16	13
Inštruktorjev	4	4	4	4	3	3	3	3	4	4
Zdravnikov	4	2	4	4	2	2	2	2	2	1
Vodnikov lavinskih psov	3	1	2	3	3	3	3	2	1	1
Minerjev snežnih plazov	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Reševalcev-letalcev	5	3	2	2	2	3	3	3	3	2
Število akcij	6	5	7	9	6	7	7	13	14	19
Število smrtnih nesreč	0	1	3	3	0	1	1	1	0	3

Anton Kralj

MOJIH DVAINŠTIRIDESET LET ZA GRS

Priznam, raje bi ponovno skoval tisoče kos kot pa zapisal inventuro minulih dvainštirideset let dela v igorski reševalni službi in zanjo. Toda aprilski jubilej in obljuba odboru za pripravo zbornika sta bila odločilna, da ponujam svoja videnja tega časa. Minil je meteorsko hitro, tako da me le EMŠO v osebnem dokumentu spominja na obdobje in sedanji čas, ki ga pretežno izpolnjujem z delom za GRS in seveda drugo ljubeznijo, lovom. Sem najbrž med redkimi srečneži, ki tudi v prostem času počnejo tisto, kar jih še posebej veseli.

Namesto v Matevžev steber, na reševanje

Bil sem med tistimi Tržičani, ki so nas začarale naše gore. Severna stena Storžiča nam je takrat pomenila toliko kot redkim izbrancem Himalaja. Sanjali smo o smereh, vlekli na ušesa pripovedi izkušenih in bili presrečni, ko nas je gora spustila nase. Tako je naneslo, da sva s Perkovim Nejčem odšla z eno vrvjo, levo od bivaka, v steno pod Matevžev steber. Tristometrsko izrazito skalo, ki je še posebej prepoznavna s Škarjevega roba. Toda takrat, mislim, da je bilo leta 1955, je nedaleč proč omahnil dvajset metrov po skalah planinec, ki je po severni steni vodil na vrh Storžiča dve medicinski sestri. Slišala sva klice na pomoč. Ranjeni je bil v bivakovih grapi. Nejč me je navezanega spustil tja in tudi sam prišel za menoj. Sama sva ga z eno vrvjo spravila vse do melišča. Tekel sem v Lom, do prvega kmeta, ki je imel konja. Vrgla sva balo sena v lojternik. Naložila sva ranjenega in ga peljala v Tržič. Kasneje so me povabili k reševalcem. Takrat je bil načelnik Nadislav Salberger, ki je kasneje predal načelovanje bratu Marjanu. Za njim sem leta 1978 odgovorno prevzel načelstvo in vodenje postaje.

Leta 1957 sem, po pripravniskem stažu, opravil izpit in si s ponosom pripel službeno značko GRS. Deset let kasneje sem bil dovolj zrel in izkušen. Znal sem dovolj, da so mi zaupali inštruktorsko potrdilo. Sledilo je članstvo v izpitni komisiji. Praktično iz leta v leto so se izkušnje nizale druga za drugo in kmalu sem lahko del znanja začel razdajati drugim. To je lahko resnično pomembno, v mnogih situacijah, s katerimi se reševalci srečujemo, tudi odločilno za ponesrečence. Težko bi šel v podrobnosti vseh, več kot tristotih reševalnih akcij. Situacij v dobesedno vseh vremenskih pogojih, pa tudi tveganjih, ki so nuja v tem humanem delu.

Začetkov se spominjam tudi po prvem preizkusu aki čolna za ponesrečence na zasneženem Vršiču. Poleti smo tam tudi prvič preizkusili napravo za dvigovanje z jeklenico. Prve reševalne akcije na tržiškem območju so bile zaznamovane s posamezniki ali skupinami, ki so si prek gora iskali poti na zahod. Mnogi tja niso nikdar prišli. Nekaj smo jih lahko še rešili, ko so slabo opremljeni, izčrpani in obnemogli obtičali na brezpotjih in skalah Koštute, Ljubelja in Košutice.

Nikoli ne bom pozabil, kako nenadoma so me določili za vodjo enajstčlanske ekipe reševalcev. Z zdaj prizemljenim letalom smo po enajstih urah letenja pristali v Južnem Jemnu. Tam je posadka slovenskega letala trčila v vulkan in povsod naokrog so bili ostanki več kot tridesetih ljudi. V enem dnevu smo reševalci opravili žalostno delo. Dokončali so ga sodni izvedenci iz Ljubljane, ki so nas na reševanje tudi poklicali.

Plazovi - značilnost tržiškega konca

Plazovi z ostenj Begunjščice so presenetili tudi vojake, ki so z Ljubelja hodili po "graničarski" poti na Zelenico. Zasute smo iskali vse popoldne, ponoči, pa vse do jutra. Pod Zelenjak smo šli po avstrijskega državljana, ki se je tam ponesrečil. Pri njem smo ostali več ur, da so tja prišli člani komisije in sodni izvedenec. Eden od oficirjev nekdanje JLA je ponoči sestopal s Kladva v deset kilometrskem masivu Košute. Omahnil je in se ubil na avstrijski strani meje. Šli smo ponj. V Košuti smo iskali Avstrijca, ki smo ga kasneje našli pod plazom.

Pred 32. leti so z Ljubelja do Zelenice postavili dve sedežnici. Gorski reševalci smo začeli z dežurstvi na smučiščih. Prva leta smo zvozili do Ljubelja v reševalnih čolnih veliko polomljenih in poškodovanih smučarjev. Ker je bilo smučišče zaradi plazov nevarno, sem bil med tistimi, ki so se izšolal za minerja snežnih plazov. S severnih strani Begunjščice pa so jih prožili tudi vojaki s topovi. Večkrat smo reševalci tovorili razstrelivo na greben Begunjščice, ga tam nameščali in s časovnimi zamiki podirali opasti, ki so sprožale plazove.

Če nam to ni uspelo, smo smučišča zapirali s predpisanimi znaki. Kljub temu je prišlo pri vračanju skupine učiteljev in učencev na Ljubelj, do tragedije. Reševalci iz več postaj smo bili več dni na plazu. V stalni nevarnosti, da tudi nas zajamejo plazovi, saj so se med samim iskanjem prožili z več pobočij.

V prvi skupini reševalcev - letalcev

V Lesce smo bili, ob nekaj zdravnikih-gorskih reševalcih, povabljeni tudi posamezni reševalci na prvi tečaj za gorske reševalce-letalce. Minilo je že trideset let. Začetna skupina se je kmalu širila. Vsako leto so piloti brniške letalske policijske enote opravili vse več prevozov ponesrečenih z gora. V teh letih so dosegli take izkušnje, da so primerljive z vsemi razvitimi državami, kjer je helikoptersko reševanje nekaj povsem običajnega. Za ponesrečenca pa najmanj boleč način prevoza, da o prihranjenem času reševalcev niti ne govorim. Vesel sem, da je šel po moji poti tudi sin Robi. V postaji ni edini, ki ima potrebna tovrstna znanja, poleg tega pa je član gorske policijske enote in praktično lahko pomaga tudi na območjih drugih postaj, pač tam, kjer ga potrebujejo.

Preventiva, ena od oblik dela GRS

Reševanja so samo vrhunec naše pripravljenosti pomagati ljudem. Običajno namenjamo veliko ur dela tudi za preventivo. Ta je prepoznavna s predavanji, dežuranji na različnih prireditvah, kjer lahko takoj posredujemo, če pride do nesreč. Na planinskih izletih spremljamo mlade in seveda nenehno učimo člane postaje, da so seznanjeni z vsemi novostmi tehnik reševanja in nudenja prve pomoči. Znotraj Komisije GRS delam v Podkomisiji za vzgojo in tehniko reševanja. Odkar ima GRS, ki je zdaj javna služba, Republiško enoto za reševanje v gorah, snežnih plazovih in v primeru elementarnih nesreč, sem pomočnik vodje tega sestava. V Tržiču pa član štaba Civilne zaščite.

Dobra oprema - nuja za dobro delo

Prav nobena primerjava z začetki moje poti v GRS in sedanjo organizacijo ni mogoča. Zdaj odzivne čase, od obvestila o nesreči do akcije, merimo že v minutah. Opremljenost planinskih domov z radijskimi postajami je že nekaj vsakdanjega, tako kot je del opreme v nahrbtnikih tudi osebna radijska postaja vsakega reševalca. Vse pogosteje so naši reševalci tudi v helikopterskih načinih reševanj. Tudi zadnje reševanje desetletnega otroka, 16. februarja na Kalu, je primer, kako je treba ravnati v primeru takih nesreč. Skupina z vso potrebno opremo se je s terenskim vozilom odpeljala naprej proti Podljubelju in više po gozdni cesti. Dalje je bilo potrebno pešačiti. Hkrati pa je bilo sproženo reševanje s helikopterjem. Piloti so tja pripeljali dva zdravnika in vsi skupaj so naredili vse, da bo otrok preživel.

Obljubo sem izpolnil. V pričakovanju, da je to moj skromen prispevek v bogato zgodovino tržiške in slovenske GRS.

V Tržiču, 17. februarja 1997

Marjan Gros

TRIKRAT O BELI OPONOSTI IN PLAZOVIH

Kar pomnim, me z nezmanjšano močjo mamijo gore. Zame so v vseh letnih časih enkratne. V teh tridesetih letih, kar mi omogočajo dotikanja, sem se z njimi spoprijateljil in smo že na ti.

Za tokratni zbornik, kroniko dogodkov reševalcev postaje GRS Tržič, bi rad opisal svoja videnja teh dogodkov, ki so mi še posebej zlezla pod kožo in ostala za vedno v spominu.

Opomin pod bivakom

Trinajstica ni številka, ki bi ji obračal hrbet. Zame je srečna številka. Še posebej, če se spomnim 13. aprila leta 1972. Po nekajdnevnim sneženju so bile, po naših ocenah, razmere v gorah že tako stabilne, da smo se s Petrom Rožičem in Franjem Krpačem, takratnim načelnikom Mladinske komisije pri PZS, odločili in zlezli do bivaka v severni steni Storžiča. Gore vseh gora za Tržičane.

S strehe smo odkidali meter snega, da ta ob odjugi ne bi naredil škode bivaku. Zraven, ko smo odmetavali sneg, smo se šalili, kako lepo znamo valiti kepe po strmini. Popoldne je bilo prepozno, da bi šli na vrh, zato smo se okrog 15. ure navezali na vrv in odločili za sestop. Danes vem, da je bilo to prezgodaj. V trenutku, ko sem se preprenjal, na enem od skalnih skokov, se je plaz južnega snega pripeljal iz črnega grabna. Čeprav ni bil velik, je bil zadosten, da me je spodnesel in me vznak odnesel nekaj metrov niže. Za meno je prinesel Franja, ki je ril z obrazom naprej. Peter, ki je edini imel zaščitno čelado, je s plazom vred opletal po skalah. Zagotovo mu je čelada rešila življenje. Plaz je pobral vse, kar smo imeli. Ustavil nas je nad potjo za Škarjev rob. Takrat smo se vsi spomnili pripovedovanj o plazu, ki je 1937. leta na velikonočni ponedeljek utrnil življenja pod Storžičem. Tolažil sem Petra, naj se ne žre zaradi nekaj tisoč dinarjev, ki so šli s plazom v neznano. Samo, da smo preživeli. Še vse poletje smo pobirali našo opremo pod bivakom.

Iskanje zasutih v plazovih pod Begunjščico

Kako grozljivi in nepredvidljivi so plazovi, piši te bele smrti, sem bil priča skupaj s kolegi januarja leta 1977, na pobočjih pod severnimi ostenji Begunjščice. Od ponedeljka pa do petka smo prebadali plazovino s sondami in iskali zasuta mlada življenja. Le tisti, ki so otroke peljali po tej poti proti Ljubelju, bi vedeli odgovoriti, zakaj. Toda ni jih več. Poznal sem jih in o plazovih so kar nekaj vedeli. Osebno zdaj

lahko povem, da sem zaradi nevarnosti plazov na zeleniških smučiščih že dvakrat vodil skupine po drugi strani Zelenice v Završnico, da smo se jim izognili. Ti naši bregovi in skale se pozimi in zgodaj pomladni pač otresajo snega. In če je kdo takrat tam, mu največkrat ni pomoči.

Vrnitev v življenje

Značilno sopenje lavinskega psa Iborja je bilo 30. novembra leta 1987 nekaj najlepšega, kar se mi je do takrat zgodilo. Bil sem zasut v plazovini, z zlomljeno stegnenico in nekaj časa tudi zunaj zavesti.

S priateljem Marjanom Štamcarjem sva tisti dan nameravala do Kofc. Kupil sem si nove turne čevlje in sem jih hotel preizkusiti. Nad Matizovcem sva višje, pri lesi, zavila v smeri Hude Jame in Križa nad Kofcami. Vse močneje je snežilo in vsakih sto metrov je bilo snega vse več. Hodila sva s turnimi smučmi. Teren sva poznala. Ko sva prišla do starega mecesna, ki je kljuboval v strmini, me je prešinila misel o plazovih. Med počitkom sem dejal Marčiju, naj počaka na drugi strani, da bom s smučmi prečil dobrih pet metrov strmine. Sem in tja so bile opazne že napoke bele odeje. Pogledal sem po bregu navzgor, ko je votlo in značilno počilo. "Plazzz", mi je zdrvelo skozi možgane. Hip nato me je že poskalo v plazovino. Prva misel mi je bila mama. Nad menoj se je namreč odtrgal celo pobočje ovešeno s snegom. In prvi misli je sledila druga, no, zdaj ga pa imaš. Tej so sledile nove, o dojemaju zeleniških plazov in tistega s Škarjevega roba. In nato je bila tema. Kasneje sem od daleč začel sprejemati nekakšno vrvenje, sopenje psa in vrnitev v življenje.

Marči, ki je vse to videl, je odhitel do koče na Kofcah. Tam pa kot zakleto ni bilo radijske povezave z dolino. Bili pa so ljudje. Štajnerjev Fridel je odhitel v Podljubelj, da je obvestil gorske reševalce v Tržiču. Vodnik lavinskega psa Iborja, Janez Kavar, ki je bil s psom na Kofcah, je z ostalimi odhitel na plazovino. Marči si je zapomnil, kje me je plaz pobral. Odkopali so me sto metrov niže. Zasut sem bil pol metra globoko, s smučko ujet za smreko in z zlomljeno stegnenico. Vračanje nazaj na smuči je bilo dolgo.

Toda le tisti, ki vemo, kaj pomeni smučanje v celcu, v jasnih dnevih, tisti, ki je že videl jutra in zahode v gorah, ve, da se za take trenutke splača živeti.

Reševalna akcija PGRS Tržič, dne 30. 11. 1987. Vodja reševanja Anton Kralj. Zdravnica dr. Mira Zaman. Lavinski pes Ibor, vodnik Janez Kavar. Reševalci: Marjan Štamcar, Ludvik Rožič, Jože Rožič, Nadišlav Rožič, Janez Rožič, Primož Rožič, Elimir Zrim, Filip Bence, Matija Perko, Janko Jerman, Matjaž Kos, Robi Kralj, Vili Vogelnik, Janez Grohar. Planinci, ki so pomagali pri reševanju: Vito Primožič, Poldi Radič, Janez Šmid, Marko Tadl, Boris Tomazin, Roman Teran, Janez Hladnik, Vili Švab in planinec iz Trbovelj.

AKCIJA

Help! Help! Help! Slaboten, a poln tragične nemoči je prihajal glas iz ostenja Anapurne do tabora dva, kjer sta bila zaradi močnih snežnih padavin že več dni ujeta dva naša plezalca. Odzvala sta se, kljuci pa so se ponovili. Ni pa se dalo izvedeti kaj več glede stiske človeka v steni. Sta še oba zdrava, živa in ju je morda le slabo vreme priklenilo tam gori? Vedeli smo namreč, da gre za francosko navezo, ki je poizkusila v alpskem stilu priti čez to mogočno steno. Zanimiva naveza starega izkušenega himalašča in odličnega mladeniča, prvič v teh gorah. Srečali smo se, ko sta šla v steno, le pozdravili, a s tem še poglobili moralne obveznosti. Zadnjič sta bila opažena takorekoč skoraj na vrhu stene, le malo pod vršnjim snežiščem. Nato so se začele padavine. Takoj po posredovanju klicev v bazo nam je nekaterim bilo jasno, da bomo pomagali, kar se bo največ dalo, žal pa vsi niso bili enakega mnenja. Ko so prišli šerpe iz francoske baze, smo se začeli dogovarjati o takojšnjem odhodu proti steni in smo to v najkrajšem možnem času tudi storili. Širje nosači so zagazili v nov sneg, za njimi pa dr. Iztok Tomazin in Filip Bence iz Tržiča ter Uroš Rupar iz Škofje Loke. Z vso najprimernejšo opremo smo se vse bolj počasi prebijali proti taboru ena, tam popadali v napol podrte in zasute šotore ter pretreseni poslušali žalosten klic - help - iz stene, ki je povsem razločno dospel do nas. Nas je opazil? Koliko mu lahko, ali pa mu bomo pomagali, se je sam še najbolje zavedal, ne da bi dvomil o naših sposobnostih. Veliko bolje od nas je poznal to ogromno južno steno. Pa vendar tu smo, storili bomo, kar se bo dalo.

Nihče ni zatisnil očesa niti za trenutek. Vsi smo bili v mislih pri njem. Sredi noči smo odšli dalje. Nosači le s težavo. Nov sneg jim je segal že čez kolena in so nemalokrat morali nogo izvleči z rokami. Kmalu so nas spustili naprej, kar jim ni bilo v čast. A to pot to ni bilo pomembno, pomembna je bila pomoč človeku v stiski sredi stene. Tudi nenehno menjavanje in gaženju, vodstvu, nam je pobiralo moči. Vse bolj se nas je lotevala zla slutinja, da nas je premalo, da bomo v takih pogojih le težko prišli pod steno. Naprej bi že nekako šlo, saj se je vse sproti splazilo. A do tja? Daleč je bilo, daleč. Slaboten glas v steni pa nas je vedno znova bodril. Kar nekajkrat se je zgodilo, da sem v tišini za sabo zalotil prijatelja, v rahlem spancu zakopana čez kolena v sneg. Le do kam se bo še dalo? V popolnoma svetli noči, bila je polna luna, nismo niti rabili baterij za iskanje poti. Le toliko smo imeli prižgane, da smo ponesrečencu dajali kanček upanja, da prihajamo. Da mu bo vsaj malo, vsaj za trenutek lažje tam gori v popolnem skalovju in ledu. Toda naše moči so vse bolj ugašale. V prihajajočem jutru smo na robu široke razpoke dokončno popadali molče, solznih oči v sneg. Oprosti nam prijatelj, toda ne moremo več! Konec je z nami, tako daleč je žal do tebe. Toda s teboj smo. Daj pridi nam bliže, če le moreš. Žal pa se tudi ponesrečenec ni več oglasil. Se je umaknil pod previs, v luknjo, šotor in bo počakal na boljše razmere? Bog ne daj, da je tako hudo z njim, da niti poklicati ne more več! Dolgo časa sedimo v snegu, do konca izmučeni in izčrpani. Moramo priti do njega, mu pomagati, rešiti vsaj tega, če že drugemu iz naveze morda ni več pomoči. A žal ne moremo več naprej.

Njuna nosača vseskozi molita in na glas jočeta ter prosita, naj se zgodi čudež. Ko se čez nekaj ur vsaj malo zberemo, vsak za sebe in vsi skupaj, in se soočimo s kruto resnico, da nam ni več moč reševati, se kar ne moremo odpraviti nazaj v dolino. Pustiti prijatelja v steni, pa čeprav smo se z njim srečali le enkrat, ali pa se sploh ne bi? Ne, tam gori je človek potreben pomoči in zavest nam ne da, da bi mu pokazali hrbet in odšli v dolino. Nosači kličejo Beghin, Jean, toda odziva ni. Srčnost teh domačinov nas pretrese v dno srca in vsi skupaj jočemo sprva tiho, nato naglas. Oprosti, da te prepričamo usodi, toda, žal, smo nemočni.

Celo dopoldne mine, pa smo še vedno na robu široke razpoke. Počasi, eden po eden, zagazimo po sledeh nazaj proti dolini. Po nekaj korakih pa spet pogled v steno, če se je tam gori morda le kaj premaknilo, če le morda ne sestopa, da ga počakamo. Le kaj bi mu še lahko naredili? Nič! Odtavamo tja, od koder smo prišli, globoko razočarani. V taboru ena ležimo vsak v svojem šotoru, razmišljajoči o tragiki človeka, ki se je resda podal v steno po svoji odločitvi, vendar ustvarjati za vse ljudi, ki smo mu dolžni v stiski pomagati. Žal nam to pot ni uspelo.

Da pa naša akcija le ni bila zaman, so bile prepričljive besede človeka, ki je po dobrem tednu prišel iz pekla Anapurne. Sam do srede lednika, kjer sva ga srečala s Tomazinom. "Hvala vam za vzpodbudo poizkusiti priti do mene! Hvala vam za gaz, pot, po kateri sem se vrnil v življenje! Fantje, hvala vam za vse, kar ste naredili zame in sem morda samo zato še živ!"

Reševalna akcija na Anapurni, oktobra leta 1992, za francoskima alpinistoma Pierreom Beghinom, ki se je smrtno ponesrečil in Jeanom Cristophom Lafailleom, ki je po nekaj dneh sam sestopil v dolino in slovenski bazni tabor (PV 12/1992, stran 517). V akciji so sodelovali Filip Bence in dr. Iztok Tomazin (PGRS Tržič) in Uroš Rupar (PGRS Škofja Loka), ter širje nepalski šerpe.

Janez Kavar

ZELENI PTIČ

Sedemindvajseti december 1993. Predpraznično družinsko večerno vzdušje zmoti Tončkov glas iz radijske postaje: "Bistrice, kdo je na zvezi?". Čez dobre pol ure sedimo v terenskem vozilu, ki zmaguje zasneženo cesto pod Košuto, proti planini Šija. Snega je letos pošteno nasulo, krepko čez koleno. Nekaj nad Jelendolom Puch omaga. Niti verige ne pomagajo več. Luka, Vigl, Drvač, Pero in Iztok si nadenejo smuči. S Tončkom in Torto jim sledimo peš. V takšnih razmerah bo do taborniškega doma na Šiji dobro uro, za fante na smučeh precej manj. V nekdanji stražnici čaka na pomoč hudo opečeno dekle.

Mrzla noč je. Čim više gremo, bolj silno piha ledeni veter. Nad nami sveti tisočero zvezd. Utiramo pot po zarezani smučini. Sneg je prhek, ob vsakem koraku se nam globoko vdre. Nekaj deset metrov ne gre drugače kot po kolenih. Pod Zelmanovo pastirsko kočo smo, ko nam Pero sporoči, da so prispleli na Šijo in je Iztok že pri ponesrečenki. Nam je preostalo še dobre četrt ure poti. Ura je skoraj polnoč.

Iztok je ravno opravil svoje prvo opravilo s ponesrečenko. Pravi, da gre za hude opeklne po obrazu in rokah. Potreben bi bil čim hitrejši transport v bolnico, vendar obraza opečenega dekleta ne moremo zanesljivo zaščititi. Peklenski mraz in veter bi učinek opeklina samo še povečala. Bolje bo počakati do jutra, poizkusiti transport s helikopterjem. Če ne bo šlo, bomo pohiteli z dekletom v dolino z akijem. Tonček, ki vodi reševanje, pritrdi zdravnikovi nameri.

Ob čaju poižvedujemo za podrobnostmi o nesreči. Pozno popoldne je eden izmed vodij doma na Šiji hotel pospešiti gorenje v peči in je prilil na ogenj nafto. Po nekaj minutah je prišlo do vžiga. Ogenj je bruhnil iz peči po prostoru s curkom zraka, proti kuhinjski lini, pred katero je sedelo nesrečno dekle. Oblil ji je obraz, ki si ga je zaščitila z rokami. Opeklo jo je po obrazu in rokah. Zdravnica, ki je bila s taborniki na zimovanju na Šiji, je oskrbela opečeno dekle. Potrebno je bilo poklicati reševalce. Gorazd, eden izmed tabornikov, je vedel, da je v bližnji brunarici nameščena radijska postaja GRS za klic v sili. Previdno so vломili v brunarico, vklopili radijsko postajo in poklicali na pomoč. Reševalna akcija je stekla...

V dolino sporočimo nekaj podatkov o nesreči in poteku reševanja. Dežurni policist na OKC UNZ Kranj nam zagotovi, da bo zjutraj nemudoma obvestil policijsko letalsko enoto na Brniku o potrebi za helikopterski transport. Pove nam, da je v dolini gosta meglja. Na Šiji zavija veter. Iztok ostane pri ponesrečenki, ostali predremljemo preostali del noči v brunarici.

Ob prvem svitu smo že vsi na nogah. Radio poroča o megli v dolini. Veter na Šiji se je nekoliko umiril. Policijski piloti so že zgodaj na Brniku, a povedo, da zaenkrat

zaradi megle ni možno poleteti. Na Šiji je jasno, meglena gmota se vlači nizko po dolinah. Čakamo in premlevamo podrobnosti transporta v dolino z akijem. Dekletov obraz bo težko zaščititi, četudi bomo še tako hiteli v dolino. Zunaj je peklenko mraz. Ob osmih se spet posvetujemo s piloti na Brniku. Verjamemo jim, da se ne da poleteti, megla je pregosta. Čakali bomo še do desetih in se nato odločili.

Helikopterji nove Slovenske vojske naj bi bili opremljeni tudi za letenje v slabših vremenskih pogojih. A njihovo sodelovanje pri reševanju v gorah je še nedorečeno, z njimi še ne moremo vzpostaviti radijskih zvez. Kaj pa, če bi vendarle poizkusili? Po radijski zvezzi pokličemo vojaško poveljstvo v Kranju. Obljubijo nam pomoč. Čez deset minut dobimo pritrden odgovor. Helikopter naj bi poletel čez dobrih dvajset minut. Vneto se lotimo priprav. Uredimo pristajališče za helikopter v snegu ob domu. Tonček določi ekipo, ki bo odletela s ponesrečenko s helikopterjem. Iztok vodi pripravo ponesrečenke, da bo stik z mrazom čim kraši.

Čakamo. Iz storžiške smeri zaslišimo čudoviti zvok motorja kovinske ptice, ki nam prihaja na pomoč. V kabini sedita Jože in Igor. Taisti Jože, ki jo je junija 1991 z "gazelo" JLA pobrisal iz mariborske vojašnice v slovenske pohorske gozdove. Zaokrožita nad nami in se spustita v pristanek. Dvigne se oblak snega, mehanik odpre vrata helikopterja. Dekle iz tople notranosti doma na Šiji kar se da hitro prenesemo v helikopter. Vsakočim še s Tončkom in Iztokom. Motor ponovno zarohni in že se spuščamo po južnih pobočjih Karavank proti Jesenicam. Megla sega nekam do Brezij, naprej je jasno. Pristanemo na strehi jeseniške bolnice. Izza steklenih vrat naše pristajanje opazujeta sestri z bolniškim vozom. Preložimo nesrečno dekle, Iztok zdravnikom poroča o vseh dosedanjih ukrepih. V zraku nekje nad Vrbo prestrežemo radijsko sporočilo, da so ostali reševalci srečno prismučali v dolino. Še dvignjen palec v pozdrav pilotoma na heliodromu ob tržički policijski postaji in naše delo je opravljeno.

Čez teden dni Jože in Igor obiščeta dekle v bolnišnici. Čez mesec nam Iztok na ses tanku pove, da jo bo dekle odneslo skoraj brez vidnih posledic na obrazu in rokah. Je možno lepše plačilo za trud (... in kritike, zakaj smo v reševanju uporabili helikopter zelene barve)?

Reševalna akcija PGCRS Tržič, dne 27. in 28. 12. 1993 na planini Šija. Vodja reševanja Anton Kralj. Zdravnik dr. Iztok Tomazin. Reševalci: Marjan Gros, Janez Kavar, Jože Rožič, Luka Rožič, Peter Rožič, Vili Vogelnik, voznik terenskega vozila Renato Vezozzi (enota VP 3. PPSV Kranj), pilota helikopterja B 412 major Jože Kalan, stotnik Igor Zalokar (15. br VLSV).

Mirko Kunšič

NOVINARSKO O TRŽIŠKIH REŠEVALCIH

Pravzaprav še danes ne vem, kako tržiški reševalci dojamejo občasno mojo prisotnost na robu njihovega gorskega sveta. Vem, da se pri mojtranskih, rateških, kranjsko-gorskih in jezerskih dobro počutim. Še v posebno veselje mi je, če o njih, in seveda ostalih, kdaj pa kdaj tudi kaj sporočim slovenski javnosti.

Najbrž je bil to motiv, da sta se pri meni oglasila že pokojni Rajko Marenčič in Anton Kralj in me povabila pred več kot desetimi leti v postajo. Vse je dejansko ostalo pri statusu pripravnika, saj se nisem nikoli čutil "poklicanega", da bi si kdaj upal pripeti značko. Upam pa seveda v bližino, kjer se nesreče dogajajo. Domišljjam si, da mi lahko tam uspe dobra fotografija. Posnetek, ki ga v tistem trenutku reševalci ne utegnejo narediti, če se hočejo posvetiti reševanju. In žal je v dobi informatike zapisano in objavljeno dejstvo. Dokaz o obstoju organizacije, ki je prerasla v javno službo in ki je zanimiva zaradi nakopičenega znanja, opreme in doktrine tudi za več ministrstev nove države.

In v zadnjih desetih letih se je nabralo kar nekaj novinarskih fotografij, zapisov o klasičnih in helikopterskih načinih reševanj ljudi. Tudi piloti Letalske policijske enote MNZ z Brnika so mi že velikokrat omogočili, da sem bil kronist njihovih akcij.

Lani sem bil nekajkrat prisoten pri akcijah postaje, ki praznuje letos 60-letnico. Odkar imam radioamaterski izpit, radijsko postajo in svoj pozivni znak, so dogajanja na frekvencah GRS, kadar sem pač doma, tudi meni bližja. Tudi zato mi ni bilo težko poleti na Kriško goro, kjer so reševalci pomagali strmoglavljenemu pilotu jadralnega padala, da so ga odpeljali s helikopterjem v bolnico. Imam le oddaljeni posnetek lebdenja pilotov s helikopterjem, ko so z jeklenico dvigovali vrečo s ponesrečencem in kasnejši prihod reševalcev do koče.

Pod Kukovnico, nad Virjem, je hlad potegnil traktor z voznikom z ozke poti v globel. Domačin iz Loma je bil pri tem hudo ranjen. Slučajno sem tisto soboto prižgal radijsko postajo in slišal poziv vsem Bistricom. Pri cerkvi Sv. Jožefa nad Tržičem sem ob poti počakal Marčija in Kosa, ki sta pridrvela s terenskim avtomobilom. Zadnjih nekaj sto metrov smo hiteli peš in z nosili UT 2000 po strmini v globel, kjer je zdravnik, gorski reševalec, letalec, dr. Iztok Tomazin že pomagal hudo ranjenemu Lomljantu. Pomagal mu je voznik reševalca, na kraj pa sta prihitela še dva policista s tržiške postaje. Kmalu so bili tam še drugi reševalci z vrvmi.

Zdravnik je z injekcijskimi iglami umiral močnega domaćina. Zaradi ran se je odločil za helikopterski prevoz. Pilota sta kmalu priletela s helikopterjem in lahko pristala le na nogometnem igrišču. Do tja so nato z reševalnim vozilom pripeljali ponesrečenca in ga oskrbljenega v helikopterju odpeljali v bolnico.

Začeta akcija iskanja otroka v vasi Gozd je bila hitro končana. Nekajletnega so na srečo našli v Seničnem in ga pripeljali staršem, ki sta ga pustila, da se je igral s starejšim bratom.

V začetku leta sem bil nekaj dni na Vršiču, ko so iskali pogrešana alpinista. S piloti in zdravnikom sem bil v helikopterju, ki je nameraval še pred nočjo pomagati mengeškemu alpinistu in gorskemu reševalcu, ki si je pri plezanju poškodoval nogo, pa je kot prvi vseeno sam prilezel na rob stene blizu Škrlatice. Veter nas je od tam dobesedno odpihnil. Zdravnik in reševalci so odšli ponj klasično. Posadka je ob jutranjem svitu prišla s helikopterjem po celo skupino. Videl sem, kako rešujejo mojs-tranški reševalci. Šli so po samohodca, ki so ga iskali že nekaj časa. Eden od samohodcev ga je našel mrtvega in o tem obvestil Janeza Brojana. Doživljal sem tragedijo na Vršiču, kjer smo jeseni čakali do polnoči, da so se z Mojstrovke vrnili gorski reševalci postaje Kranjska gora in vodnik, ki je pri plezanju šolske naveze izgubil prijatelja in soplezalca. Vrhunskega alpinista svetovnega formata.

Gore dajejo in tudi jemljejo. Zase vem, da živim bogateje tudi zato, ker spoznavam delo GRS in se trudim, da so zapisi resnično zrcalna podoba resničnih dogodkov. Tudi zadnji tak je bil dramatičen.

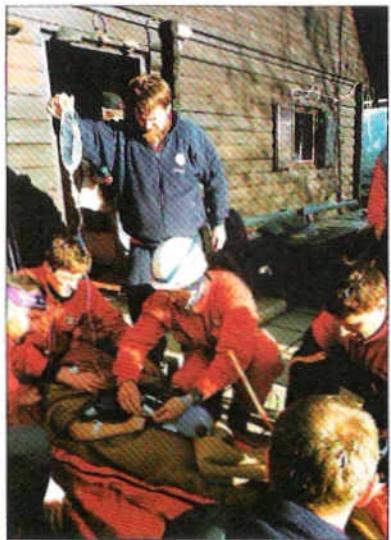

Foto: Mirko Kunšič

*Z reševanja na Kalu pod Košcami.
16. februarja 1997*

Tomaž in Janez Kavar, ki se mu je pridružil tudi sin Andrej, Marjan Gros. Ta je počakal skupaj s Kraljem pilota helikopterja LPE, Bojana Živka in Darka Bogataja, in

Vetrovna nedelja 16. februarja letos se je prevesila v popoldne, ko so dežurni v OKC UNZ Kranj dobili iz Naklega obvestilo, da brez pomoči gorskih reševalcev ne bo šlo¹. Desetletni Adrijan Balukčič iz Tržiča se je na plastični snežni lopati zapeljal po strmini brega blizu koče na Kalu. Zmrznen sneg je omogočil hitrost, otrok se ni mogel več ustaviti. Vrglo ga je po zraku, tako da je priletel v leske in deblo v sredini strmine. Okrvavljen je obležal. Znanec njegovega očeta ga je odnesel v zgornjo sobo koče in ker se je stanje slabšalo, je bila potrebna takojšnja pomoč. Pri oskrbniku Francu Valjavcu je bil na obisku Ivo Lunar, radioamater iz Naklega, ki je po radijski zvezi zaprosil ženo, naj obvesti 113. "Bistrica 1" je začela s klicanjem "Bistric" in malo pred 15. uro so bili v skladišču GRS, ki je pod streho tržiške policisce postaje, Peter Rožič, Matija Perko, Robert Kralj kot gorski reševalci-letalec in član GPE, brata

mehanika Tineta Rebolja. Dovolili so mi, da spremljam reševanje. Pri Završnici sta vsak s svojim zajetnim zdravniškim nahrbtnikom vstopila še dva zdravnika, dr. Iztok Tomazin in dr. Vlado Janžekovič, oba iz postaje GRS Radovljica. Tomazin se je namreč preselil in je postal član druge postaje. Popoldne je prismučal s Stola, ko je po radijski zvezi slišal, kaj se dogaja. Predlagal je transport s helikopterjem, čeprav so pihali močni vetrovi. Vsi, ki so videli kako vešče in uigrano sta delovala zdravnika v sobi koče na Kalu, lahko ocenijo, kako nujna je zdravniška pomoč v takih nesrečah. (Napaka je bila tudi v tem, da so pred prihodom reševalcev nesli otroka po ozkih stopnicah v zgornjo sobo.) Otroku, ki se je izgubljal, sta namestila vratno opornico za hrbtenico, ga oskrbela z infuzijo in oksipulzometrom, da sta nenehno bdela nad njegovim "obnašanjem". Pri hudi poškodbi glave je helikopterski prevoz zapoved. In piloti so ga dobro izvedli. Na heliodromu blizu UKC v Ljubljani je že čakal voznik reševalnega vozila, na urgenci in nevrokirurgiji pa ekipa, ki se je takoj lotila dela.

Zvečer so se zaradi zloma lobanje odločili za operacijo. V primeru, da helikopter ne bi mogel pristati na Kalu, bi bilo otroka seveda treba v vakuumski blasini in z nosili najprej nesti niže, do avtomobila in nato peljati v dolino. Tržički reševalci so imeli vso opremo tudi za klasično reševanje.

¹ Reševalna akcija PGRS Tržič, dne 16. 2. 1997 na Kalu pod Kofcami. Vodja reševalca Peter Rožič. Zdravnik dr. Iztok Tomazin in dr. Vlado Janžekovič (oba PGRS Radovljica). Reševalec-letalec Robert Kralj. Reševalci: Marjan Gros, Joža Gros, Andrej Kavar, Janez Kavar, Tomaž Kavar in Matija Perko. Pilota helikopterja AB 212 Bojan Živko, Darko Bogataj, mehanik Tine Rebolj (Letalska policijska enota).

PREMINULI ČLANI POSTAJE GRS TRŽIČ V OBDOBJU 1987 DO 1996

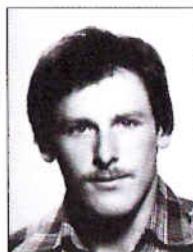
Fotografije: arhiv GRS Tržič

*ALOJZ ZALETEL, rojen 1929. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1946. Umrl je leta 1987.*

*dr. ANDREJ ROBIČ, rojen 1928. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1951. Umrl je leta 1991.*

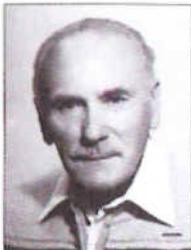
*JOŽE ROZMAN, rojen 1955. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1977. Smrtno se je ponesrečil
3. maja 1991 pri vzponu na Kangčendzengo v Himalaji.*

*dr. MIRA ZAMAN, rojena 1953. leta.
Med člani GRS je bila od leta 1982. Umrla je leta 1991.*

IVAN ŠTERLING, rojen 1940. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1963. Umrl je leta 1994.

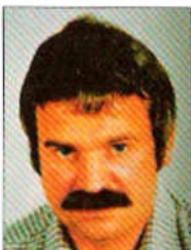
RAJKO MARENČIČ, rojen 1913. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1955. Umrl je leta 1994.

JERNEJ JANUŠ, rojen 1927. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1961. Umrl je leta 1995.

JOŽE JAGODIC, rojen 1921. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1955. Umrl je leta 1995.

LIBOR MATJAŽ ANDERLE, rojen 1952. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1969. Umrl je leta 1995.

*AVGUST PRIMOŽIČ, rojen 1909. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1937. Umrl je leta 1996.*

*KAROL GLOBOČNIK, rojen 1910. leta.
Med člani GRS je bil od leta 1937. Umrl je leta 1996.*

OSTALI ČLANI POSTAJE GRS V LETU 1997

Fotografije: Čebron, Tržič

NADISLAV SALBERGER, rojen 1912. leta. V GRS deluje od leta 1937. Eden od ustanovnih članov postaje GRS Tržič.

JANEZ ŠTEFE, rojen 1923. leta. V GRS deluje od 1959. leta.

DRAGO ŠTEFE, rojen 1925. leta. V GRS deluje od leta 1949. Med člane je bil sprejet leta 1950.

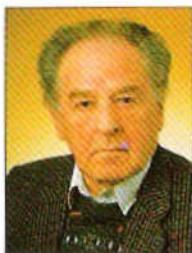
JANKO KRMELJ, rojen 1926. leta. V GRS deluje od leta 1958. Med člane je bil sprejet leta 1961.

MARJAN PERKO, rojen 1926. leta. V GRS deluje od leta 1946, ko je bil sprejet tudi med člane GRS.

MILAN KUTIN, rojen 1928. leta. V GRS deluje od leta 1958. Med člane je bil sprejet leta 1961.

MARJAN SALBERGER, rojen 1929. leta. V GRS deluje od leta 1946. Med člane je bil sprejet leta 1951. Inštruktor GRS od leta 1965.

FRANCI PRIMOŽIČ, rojen 1930. leta. V GRS deluje od leta 1949. Med člane je bil sprejet leta 1952.

JOŽA JANUŠ, rojen 1930. leta. V GRS deluje od leta 1949. Med člane je bil sprejet leta 1952.

VINKO ŠVAB, rojen 1933. leta. V GRS deluje od leta 1960.
Med člane je bil sprejet leta 1965.

ALOJZ BERGANT, rojen 1935. leta. V GRS deluje od leta 1955.
Med člane je bil sprejet leta 1958.

VILI GLOBOČNIK, rojen 1941. leta. V GRS deluje od leta 1958.
Med člane je bil sprejet leta 1959.

DUŠAN SREČNIK, rojen 1948. leta. V GRS deluje od leta 1969.
Med člane je bil sprejet leta 1973.

DANES V POSTAJI GRS TRŽIČ AKTIVNO DELUJEJO REŠEVALCI IN PRIPRAVNIKI

Fotografije: Čebron, Tržič

ANTON KRALJ, rojen 1938. leta. V GRS deluje od leta 1955. Med člane je bil sprejet leta 1957. Načelnik postaje GRS Tržič. Inštruktor GRS od leta 1967, aktivno deluje v nekaj podkomisijah pri GRS.

ŠTEFAN MOČNIK, rojen 1940. leta. V GRS deluje od leta 1987. Med člane je bil sprejet leta 1990.

TOMAŽ KAVAR, rojen 1941. leta. V GRS deluje od leta 1969. Med člane je bil sprejet leta 1973.

FRANC KAVČIČ, rojen 1942. leta. V GRS deluje od leta 1960. Med člane je bil sprejet leta 1965. Tajnik postaje GRS Tržič.

JOŽE ROŽIČ, rojen 1943. leta. V GRS deluje od leta 1964. Med člane je bil sprejet leta 1967. Miner snežnih plazov.

LUDVIK ROŽIČ, rojen 1946. leta. V GRS deluje od leta 1964. Med člane je bil sprejet leta 1967.

NADISLAV ROŽIČ, rojen 1947. leta. V GRS deluje od leta 1964. Med člane je bil sprejet leta 1967.

MIRKO KUNŠIČ, rojen 1947. leta. Leta 1979 se je vključil v GRS Tržič in od takrat deluje kot novinar za celotno GRS Slovenije.

JANEZ JERMAN, rojen 1948. leta. V GRS deluje od leta 1969. Med člane je bil sprejet leta 1973. Miner snežnih plazov.

JANEZ LONČAR, rojen 1948. leta. V GRS deluje od leta 1969. Med člane je bil sprejet leta 1973.

JANEZ KAVAR, rojen 1950. leta. V GRS deluje od leta 1983. Med člane je bil sprejet leta 1987. Usposobljen za vodnika lavinskega psa.

FILIP BENCE, rojen 1950. leta. V GRS deluje od leta 1972. Med člane je bil sprejet leta 1977. Inštruktor GRS od leta 1983. Reševalec-letalec.

JANEZ GROHAR, rojen 1950. leta. V GRS deluje od leta 1972. Med člane je bil sprejet leta 1977.

MARJAN ŠTAMCAR, rojen 1950 leta .V GRS deluje od leta 1979. Med člane je bil sprejet leta 1982. Gospodar opreme.

STANE SOVA, rojen 1951. leta. V GRS deluje od leta 1980. Med člane je bil sprejet leta 1984. Usposobljen za vodnika lavinskega psa, blagajnik postaje GRS.

ANDA PERDAN, rojena 1952. leta. V GRS deluje od leta 1987. Med člane je bila sprejeta leta 1990. Zdravnica Postaje GRS Tržič.

JANEZ ROŽIČ, rojen 1953. leta. V GRS deluje od leta 1972. Med člane je bil sprejet leta 1977.

MARJAN GROS, rojen 1953. leta. V GRS deluje od leta 1972. Med člane je bil sprejet leta 1977.

PETER ROŽIČ, rojen 1954. leta. V GRS deluje od leta 1972. Med člane je bil sprejet leta 1977. Referent za zveze, član Podkomisije za zveze.

SLAVKO FRANTAR, rojen 1955. leta. V GRS deluje od leta 1974. Med člane je bil sprejet leta 1978.

VILI VOGELNIK, rojen 1956. leta. V GRS deluje od leta 1975. Med člane je bil sprejet leta 1980. Vodnik lavinskega psa.

ELEMIR ZRIM, rojen 1957. leta. V GRS deluje od leta 1975. Med člane je bil sprejet leta 1980.

MATIJA PERKO, rojen 1957. leta. V GRS deluje od leta 1979. Med člane je bil sprejet leta 1984.

MATJAŽ KOS, rojen 1960. leta. V GRS deluje od leta 1981. Med člane je bil sprejet leta 1984. Usposobljen za vodnika lavinskega psa.

ROBERT KRALJ, rojen 1965. leta. V GRS deluje od leta 1988. Med člane je bil sprejet leta 1990. Inštruktor GRS od leta 1995, reševalec-letalec, gospodar opreme.

JANKO MEGLIČ, rojen 1965. leta. V GRS deluje od leta 1992. Med člane je bil sprejet leta 1995.

JANEZ PRIMOŽIČ, rojen 1967. leta. V GRS deluje od leta 1988. Med člane je bil sprejet leta 1990. Inštruktor GRS od leta 1995.

MILAN MEGLIČ, rojen 1968. leta. V GRS deluje od leta 1995 kot pripravnik.

SLAVKO ROŽIČ, rojen 1972. leta. V GRS deluje od leta 1990. Med člane je bil sprejet leta 1995.

ALJAŽ ANDERLE, rojen 1973. leta. V GRS deluje od leta 1992. Med člane bo sprejet v letu 1997.

France Malešič

SMRTNE NESREČE V GORAH NAD TRŽIČEM

Gore so bile in bodo. Naša resničnost so in vedno nas bo nekaj, ki ne bomo mogli brez njih in nam bodo še naprej pomenile nekakšen najmanjši skupni imenovalec, pri katerem se v tem današnjem svetu razprtij strinjamо vsaj v tem, da jih imamo vsi tako ali drugače radi. O vseh drugih stvareh pa glede gora mislimo vsak po svoje in na različen način in vendar prav zato nastaja pester in pisan šopek našega planinstva.

Kdo ve zakaj - morda zaradi čisto preproste zemeljske privlačnosti - pa se nam naš ljubljeni svet včasih nenadoma spremeni, potemni in naenkrat postane čisto tuj kot, da smo se znašli na neznanem planetu. Zgodi se nam nesreča, ki nas zaznamuje za vse življenje in se vrača z vedno istim vprašanjem zakaj, postavljenim na vedno nov način. Morda si kdo domišlja, da mu bo pobegnil, če se bo povsem odvrnil od gora, a pride za njim vedno znova, kadar se na obzorju prikažejo njihovi obrisi. Spet drugi si predstavlja, da bi z odgovorom na vprašanje lahko pomiril senco svoje krivde, četudi čisto majčkene ali celo namišljene. Še naprej hodi po gorah, razлага, poučuje, vzugaja in morda komu prihrani grenko izkušnjo.

Žalostno je, da včasih že naslednja generacija planincev in alpinistov pozablja ali sploh ne ve, komu je posvečena spominska pot ali plezalna smer, po kateri se vzpenja. Nesreče v gorah niso le del naše planinske zgodovine, ampak tudi izredno dragocena izkušnja, ki bi jo moral poznati vsak od nas.

Iz želje po spominu na vse pokojne in v opomin živim nastaja Kronika smrtnih nesreč v gorah. Delo se v desetem letu urejanja bliža koncu.

V uvodnem delu Kronike smrtnih nesreč v gorah so tudi za druga gorska področja omenjeni dosegljivi podatki iz ljudskega izročila in starejših virov. Te omembe so precej nepopolne. Najstarejše nesreče so se dogajale predvsem domačinom, ki so se mudili v gorah po opravkih. Morda bi zato kdo menil, da ne spadajo zraven, ker ne gre za prave gorske nesreče. Potrebno pa je povedati, da so ti podatki predvsem potrditev, da so naše prednike že od nekdaj ogrožale nevarnosti v gorah. Čim več bo možno najti takšnih podatkov, tem bolj bo mogoče utemeljeno sklepati, da so se ljudje nevarnosti bolj ali manj zavedali in jih poznali, to zavedanje - na primer nevarnosti plazov - pa se je prenašalo iz rodu v rod. Vendar so bili ljudje v trdem boju za obstanek marsikdaj vseeno prisiljeni tvegati in se jim je pri delu v gorah zgodila nesreča.

V Kroniki zavzemajo podatki o nesrečah v gorah nad Tržičem posebno mesto. Na podlagi podatkov v planinski literaturi in v prvem zborniku tržiške postaje GRS je bilo mogoče zbrati osnovne podatke o njih. S tem pa so se šele začela vprašanja, kako do podrobnejših podatkov.

Pregled teh nesreč so nato nadvse zgledno dopolnili domači poznavalci. Izredna je bila pomoč neutrudne Marije Petek, ki je dopolnila starejše podatke in marsikaj otela pozabi. Janez Kavar je z izrednim poznavanjem nesreč v zadnjih tridesetih letih pomagal razčistiti marsikatero nejasnost. Nesreče zadnjih dvajsetih let so opisane bolj temeljito tudi po zaslugu Iztoka Tomazina. Precej pomanjkljivosti sta z dopolnili in opozorili popravila oče Janez in sin Janez Lončar. Vsem sem dolžan veliko zahvalo. V tem izboru iz Kronike smrtnih nesreč v gorah so dodane tudi nekatere nesreče na drugih straneh gora nad Tržičem, torej s področij, na katerih delujeta kranjska in radovljiška postaja GRS. Objavljene so predvsem zato, ker so bili doslej podatki nepopolni ali neznani in je zato prihajalo do nejasnosti.

Seveda so dodane tudi nesreče tržiških rojakov v drugih gorah. Viri podatkov in seznam literature pa bodo objavljeni v sami kroniki.

Posebej je potrebno poudariti, kako pomembno je še naprej iskati podatke o starih nesrečah, še posebno o plazovih pod Ljubeljem. Dopolnili nam bodo sliko, kako hudo so že v prejšnjem stoletju plazovi ogrožali naše kraje od Trnovskega gozda, Gorenjskega in Koroškega do Pohorja.

V tržiških župnijskih matricah lahko izvemo za tiste, ki jih je zasul plaz ali so se na kak drug način ponesrečili na poti, zlasti za nesreče na cesti, ki vodi na Ljubelj. (Viktor Kragl: Zgodovinski drobci župnije Tržič, Groblje 1936, 106, 383).

Od cerkve sv. Ane (današnji Podljubelj) pod Ljubeljem imajo razni deli stare ceste do vrha Ljubelja posebna imena, na primer Miklčeve znamenje, v spomin na nesrečno smrt potnika, ki ga je zasul plaz.

Enaindevetdeset-letni Jurij Meglič, po domače Valantov, je leta 1926 pripovedoval, da so se pozimi zgodile nesreče, saj je večkrat koga zadel in odnesel plaz. Vozniki in delavci so odkidavali sneg s ceste proti Ljubelju. Ti so vsako leto dali za nekaj maš pri sv. Ani, da ne bi prišlo do nesreče. Njegov oče mu je pripovedoval, kako je begunjski plaz zasul nekega "begmojstra" (cestarja). Zelo je snežilo in cestari so odkidače peljal k Lahbu, kjer je zapisal šihte, nato pa ga je šest mož spremljalo k begmojstrovemu hiši. Trije možje, med njimi tudi oče, so šli spredaj, trije pa za njim. Pri Begunjskem plazu je z višine pridrvel plaz in odnesel begmojstra v jarek. Vsi drugi so ostali nepoškodovani. Begmojstra je zasulo tako globoko, da so ga dobili šele prihodnje leto o sv. Juriju. Včasih je pridrvelo takilo plazov, da snega ni bilo mogoče odkidati in so morali narediti kar tunel skozi sneg in je šel skozi ta snežni tunnel tudi promet.

Leta 1860 je neki oglar popravljal kopo na kopišču na občinskem svetu nad Treskah v kotlini Vonc pri planini Vetrh. Vdrl se je v kopo, strašno opečen se je komaj izvlekel, a je zaradi hudih opeklin umrl ob kopij.

6.3.1884 je 28-letni **Janez Ahačič**, po domače **Gebnov**, zgorel pri kopišču ob Gebnovem potoku pod Košuto.

23.9.1887 je **Ignacij Pollak**, diplomirani montanist iz Tržiča, umrl nesrečne smrti zaradi padca ob čauku onstran Ljubelja.

1891 se je neki delavec ubil pri klesanju okna v predoru, skozi katerega je vodila lovška steza z nekdanje zimske ceste skozi Podljubelj.

Jeseni 1895 je **Doroteja Dovžan, po domače Ukčeva**, grabila listje na strmi Rebri nad Dolino. Spodrsnilo ji je in se je smrtno ponesrečila.

V prejšnjem stoletju se je **Gabrc, po domače Anžičev**, iz Loma smrtno ponesrečil, ko so ga pokopala olupljena debla uro hoda od Medvodja proti Brsnini. Lenartov iz Doline, ki je vozil iz Strašnega drvošča, se je ubil pri mostu čez Zali potok. Mrtvega moža je v dolino prinesel Zali potok.

Dva oglarja sta kuhalo oglje pod Brsnino. Kočo sta imela blizu deroče Bistrice. Bilo je deževno. Eden od njiju se je napotil po strmini nasekat drv. Naenkrat je zaslišal silen šum vode. Ko se je ozrl navzdol, je zagledal močno naraslo Bistrico in z grozo ugotovil, da kope, koče in drugega oglarja ni več.

1.8.1901 je **Janez Primožič, po domače Zabrnikov**, učenec iz Spodnjega Loma nad Tržičem, med pašo nabiral planinske nageljčke v čereh na Pečici, v kamnitem grebenu na Turnu. Zdrsnilo mu je in je čez skalovje padel tako nesrečno, da si je poškodoval glavo. Prenesli so ga domov. Čez pol ure je umrl.

18.10.1905 so kmetje 44-letni **Janez Jekovec**, hišar, 53-letni **Simon Roblek**, četrtrzemljak, in 31-letni **Janez Strniša**, polzemljak, vsi iz Bašlja pri Preddvoru, spravljali les izpod Storžiča. Bilo je mnogo snega in razmere za spravilo so bile zelo ugodne.

Plaz, ki se redno trga po južni grapi, se je takrat izjemoma spustil vse do Gradišča. Plazovina jih je presenetila pri malici. Vaščani so jih šele po napornem iskanju našli zatrpane v vršaju plazu. Eden od njih je v roki še tiščal kozarec.

8.3.1909 je Slovenec poročal iz Podljubelja: Na cesto, ki vodi čez Ljubelj, so se nasuli velikanski plazovi. Znano Ljubečnjakovo hišo, zadnjo pod Ljubeljem, je odnesel plaz, vsaj videti o njej ni ničesar. Tam je zasulo tudi nekega popotnika. Do zdaj ga še niso mogli odkopati.

29.3.1911 se je **Nikolaj Meglič, po domače Urhov** iz Doline, ki je bil kupil hišo pri Pepelarju pod Kokovnico, ubil v Kokovnici.

1.1.1915 je oče **Andrej Meglič, po domače Blažunov**, s sinom odšel na lov pod planino Javornik. Sin je ves čas prosil očeta, naj bi on nosil puško. Na Strmcu, malo pred planino Javornik, je sinu zdrsnilo, puška se je sprožila in ubila očeta, ki je stopal spredaj.

18.7.1916 se je **Ivan Korbar**, finančni komisar in predstojnik davčnega urada v Radovljici ter odbornik radovljške podružnice Slovenskega planinskega društva, smrtno ponesrečil na Begunjščici. Pri nabiranju cvetic mu je spodrsnilo na travi. Našli so ga čez nekaj ur mrtvega. Na istem mestu se je poškodovala tudi neka turista, ki se je bila z drugimi udeležila izleta.

10.7.1927 je 56-letni **Jakob Ahačič, po domače Dovjak**, kmet iz Sv. Ane (Podljubelja) pri Tržiču, odšel pogledat k živini na planino Korošico. Po poti ga je prijela stara bolezen, zablodil je nad prepad in padel 50 metrov globoko po skalah in se ubil.

7.4.1929 je hlapec **Janez Tomažič** odšel od doma proti Košuti. Bil je namenjen čez mejo po tihotapsko blago. Njegovo okostje so našli nedaleč od Babinega sedla pod Košuto. Sprva so sumili, da je bil umorjen in oropan, ko se je vračal. Prijeli so štiri osumljence, nato pa so ugotovili, da je med vzponom na zelo nevarnem mestu padel v prepad in se ubil.

18.10.1931 sta 23-letna **Marija Ogris**, iz Sv. Ane (Podljubelj), služkinja v gradu v Putrhofu (Jelendol), in 22-letni **Franc Mueller**, sin nadgozdarja pri Bornu in tudi sam gozdar, skupaj umrla pri Medvodju. Francu so vsi branili siromašno dekle. Odšla sta kilometer proti Medvodju. Tam je Franc ustrelil najprej dekle in potem še sebe. Iskali so ju vsi moški iz Putrhofa in ju dobili naslednje dni.

14.8.1932 je 28-letni **Peter Krajner**, puškar in predsednik Slovenskega prosvetnega društva iz Borovelj, s prijatelji prišel na Zelenico. Pri sestopu se je ločil od njih in odšel desno pod vrh Zelenice nabirat planike, tam pa je po strmem travnatem pobočju zdrsnil 50 metrov globoko v kotanjo.

Prijatelji so se zanašali na to, da Zelenico dobro pozna in so odšli domov. Pogrešili so ga šele naslednji dan. Mrtvega so našli avstrijski orožniki. Imel je poškodovan glavo, po padcu pa je še vstal in šel do bližnje skale, se naslonil nanjo in podlegel.

16.8.1933 je 17-letna **Inge Herrman**, gojenka bratislavskega konservatorija, ki je bila na počitnicah v Tržiču, odkoder je bila doma njena mati, odšla s skupino po poti čez Kriške pode proti Stenarju (Julijške Alpe). Na nenevarnem delu poti se je hotela čez skalo potegniti naprej, skala pa se je odtrgala. Ni padla globoko, vendar vznak. S temenom je udarila ob skalo, si prebila lobanje in takoj podlegla.

27.8.1933 ob 15. uri je **Valentin Košir**, kmet iz Zapuž, s prijateljem nabiral planike na Smrečni peči v Begunjščici. Opazil je planiko, ki je bila precej visoko v skalah. Ko se je povzpel do nje, mu je spodeljelo in je strmoglavlil nekaj sto metrov globoko. Zaradi poškodb glave je takoj podlegel.

24.6.1934 je 37-letni Jože Verdir, posestnik in mesar iz Tržiča, storil samomor v Kokovnici na Kriški gori.

Leta 1934 je bil **Andrej Kuhar**, lovec iz Zgornjih Dupelj, ki je bil med lovom na divjega petelina skrit v lovski preži, po nesrečnem naključju ustreljen v Široki dolini na severnem pobočju Kriške gore.

17.2.1935 so izginili 19-letni **Franc Košnik**, brezposelni delavec, rojen v Tržiču, stanujoč na Javorniku, 29-letni Jože Balon, brezposelni trgovski pomočnik, rojen v Kapeli pri Brežicah, stanujoč na Javorniku, in 20-letna Frančiška Hudovernik, brezposelna služkinja z Jesenic. Ukvartali so se s tihotapstvom in se zadrževali na Srednjem vrhu. Prejšnji dan so jih še videli v Beljaku, nato pa jih ni bilo več. Sorodniki so jih pogrešali od konca januarja.

21.5.1935 so graničarji našli prva dva od njih na planini Grajščici pod Trupejevim poldнем (Karavanke). Ležala sta na obrazu, verjetno ju je zasul plaz. Tretjo so našli 25. maja.

Na velikonočni ponedeljek, **29.3.1937**, se je zjasnilo, potem ko je v dolini deževalo in je v nižjih legah dež prešel v moker sneg, više pa v gost pršič, ki ga je na stari sneg v dveh dneh naneslo skoraj tri metre debelo. Sneg še ni bil uležan, vrhnji pršič se je le rahlo držal podlage in v dokaj toplem vremenu tudi ni primrznil. Tisto zimo je bilo malo snega. Tržiška podružnica Slovenskega planinskega društva je že na začetku zime želela izvesti smučarsko tekmovanje na severni strani Storžiča in zimsko lepoto tega gorskega kota prikazati javnosti. Že dalj časa je čakala na ugodno vreme in razmere.

V nedeljo, **28. marca**, so udeleženci v dežju in snegu prišli do koče Hvačmanovega Joža na planini Jesenje, 100 metrov nad sedanjim domom pod Storžičem. Ponoči je zapadlo še 20 do 25 cm snega.

Proga je bila predvidena z višine 1600 metrov s Škarjevega robu čez velik plaz in pod stenami navzdol do planinske koče. Zaradi novega snega in slabih razmer so organizatorji zjutraj želeli tekme preložiti, a so se smučarji odločno uprli. Vodstvo tekme je razglasilo, da tekmujejo na lastno odgovornost in je dve tretjini proge premaknilo bolj proti severu, da bi bila varnejša.

Ob dvanajstih so smučarji odšli proti startu. Prva skupina devetih najbolj vztrajnih je pod Škarjicami zavila s predvidene smeri naravnost navzgor ob žlebu proti Nageljnovim čerem. Ko so bili pri čereh, (ozioroma pri Stari plani - sedaj povsem zaraščenem zgornjem pašniku, približno 180 m nad Jesenjem, kjer je vpadnica dveh plazov s Škarjevega robu in enega iz Petega žrela, op. Janez Lončar st.), se je ob 12.30 vsul prvi manjši plaz in dosegel Janeza Malija iz druge skupine, vendar ni bilo hujšega. Nato je po prvem žlebu pridrvel večji plaz, ki se je utrgal sto metrov nad njimi. Iz prve skupine je odnesel Ahačiča, Kostanjevca, Lombarja, Mladiča, brata Plajbesa, Stegnarja in Šarabona. Zračni puh jih je vrgel navzdol, v ponovnih sunkih jih je zasipal sneg in jih z naraščajočimi grmadami odnašal več sto metrov navzdol. Osem jih je globoko zasulo. Preživeli se še nito niso dobro zavedli, ko je z neznanško silo prihrumel še večji plaz s Škarjevih peči. Vse je potihnilo.

Iz prve skupine so umrli: 14-letni **Adalbert Ahačič - Berti**, ki je opravil meščansko šolo in še ni bil zaposlen, 32-letni delavec pri Peku **Zdravko Kostanjevec**, 16-letni kovač v Globočnikovi fužini **Vinko Lombar**, 22-letni predilniški delavec **Jožef Mladič**, 23-letni predilniški delavec **Rudolf Plajbes** in njegov 20-letni brat, usnjarski delavec **Viljem**, 22-letni kovaški pomočnik v Globočnikovi fužini **Kristijan Stegnar** in 34-letni predilniški delavec **Vinko Šarabon**; vsi so bili doma iz Tržiča, razen Lombarja, ki je bil iz Leš. Le deveti se je uspel sproti izmotavati iz snega in se je rešil nepoškodovan. Spodnjo skupino je plaz dosegel šele, ko se je razširil, zato so se neposrednemu navalu še lahko ognili in so se kasneje z medsebojno pomočjo sami izkopali iz snega, vsi pa so bili bolj ali manj poškodovani. Le 16-letnega **Vladimirja Ovseneka - Mira**, risarja v Peku, je med prečenjem žleba vrglo tako nesrečno, da si je ob skali razbil glavo in zlomil nogo, nato pa ga je zasulo.

Dva od zasutih so kmalu odkopali, vendar ju niso mogli rešiti. Sprožali so se novi plazovi in reševanje je prehitela noč. Izkušeni reševalci, ki so jim pomagali domačini in vojaki, so morali kopati rove. Tretji dan so izkopali tri zasute, v naslednjih dveh tednih pa še preostale štiri.

11.7.1937 popoldne so si svojci in drugi ogledovali kraj velikonočne nesreče v plazu na severni strani Storžiča. Pet tržiških šolarjev se je medtem oddaljilo in šlo nabirat sleč k plazu v Žrelu. Prijeli so se za roke in z veseljem stopili na plaz. Zdrsnili so precej nižje in se ustavili na ostrem kamenju, 13-letni **Viljem Radon** pa je padel v krajno zev. Pri tem si je **Nika Habjan** zlomila nogo v kolku, drugi štirje pa so bili precej pobiti in okrvavljeni. Starši so jih za silo obvezali. Deklici je pomagal tudi zdravnik, odpeljali so jo v bolnišnico druge pa domov.

Radon, sin čevljarja iz Tržiča, je precejšnje praske in rane na glavi junaško skrival. Naslednji dan je šel na pregled k zdravniku, 14. julija pa se mu je stanje poslabšalo. Odpeljali so ga v bolnišnico. Bil je nezavesten, stanje je bilo brezupno. Starši so ga nato odpeljali domov, kjer je 17. julija umrl. Kraj nesreče se po njem imenuje Radonova grapa.

24.7.1937 se je 27-letni **Florjan Likar**, čevljarski pomočnik z Golnika, ponesrečil pri nabiranju planik v Storžiču. Pod vrhom mu je v strmi steni na gladki, razmočeni skali spodrsnilo, strmoglavlil je in obležal mrtev z razbitimi udi.

25.8.1937 je **Ivan Kafka**, brivski pomočnik in planinec iz Zagreba, s prijateljico nameval čez Veliki vrh sestopiti na planino Korošico in turo nadaljevati proti Zelenici. Namesto po poti naravnost navzdol sta šla z vrha po grebenu in šele na sredini zavila navzdol proti planini. V krušljivem in strmem svetu se je zaplezal in ni mogel ne naprej ne nazaj. Spremljevalka ni mogla do njega in se je bosa spustila do planine po pomoč. V mraku je z roba še govorila z njim in ga bodrila, naj vztraja do jutra, ko bo pripeljala pomoč, a ji je odvrnil, da hoče na vsak način še isti dan dol, živ ali mrtev, ji naročil pozdrave in se poslovil. Ko je odhajala, je iz njegove smeri zahrumelo kamenje, nato pa je vse potihnilo. Reševalci so ga po dolgotrajnem iskanju našli

drugega dne vsega razbitega v severni steni Velikega vrha, v skalni kotanji dvesto metrov pod usodnim mestom. Med reševanjem ponoči in v dežju sta se precej poškodovala dva od reševalcev.

Med 25. in 28.8.1937 se je 16-letni **Kurt Steiner**, gimnazijec z Dunaja, s prijateljem podal na Košuto. Sredi severne stene mu je spodrsnilo, padel je 100 metrov globoko in obležal mrtev.

Leta 1939 je **Janko Dolinar, po domače Ločka**, iz Tržiča storil samomor pri studencu pod kaplico na Kofcah.

Leta 1945 se je neki ameriški častnik, pripadnik zavezniških sil, ki so bile namešcene na avstrijskem Koroškem, smrtno ponesrečil vzhodno od starega prehoda čez Ljubelj, na Ljubeljski špici. Imel je službeno nalogu in se je tjakaj povzpel z avstrijske strani. Padel je v Kofarjev graben.

Kmalu po drugi svetovni vojni se je **Murnikov Tonček** iz Srednje vasi pod Dobrčo s prijateljem Renkom podričaval po vejah z Dobrče navzdol. Pri tem se je ubil.

Neki domačin je nad Brezjami nesel koš listja po pobočju Dobrče, padel in se ubil. Na Dobrči se je ubil tudi Hudnekov fant z Visoč.

7.2.1946 se je 61-letni **Andrej Štrekelj**, gozdni delavec, smrtno ponesrečil pri delu v gozdu nad Putrhofom v Jelendolu.

2.9.1946 je bil 48-letni **Janez Čibej**, zidar iz Doline, najden mrtev na Kalu. Pogrešan je bil od 31. avgusta.

29.3.1948 ob 10. uri se je **Milan Šinkovec**, študent geologije in alpinist iz Radovljice, smrtno ponesrečil pri Roblekovem domu na Begunjščici. Bil je na začetniškem alpinističnem tečaju AO Radovljica. Sneg je bil še zmrznjen, ko sta se s prijateljem nad kočo drsala po čevljih na strmem snežišču brez pravega izteka. Bil je brez ene roke. Ko mu je zdrsnilo, se ni mogel ujeti in je zdrknil po žlebu navzdol do Završnice.

15.8.1948 se je **Matevž Mencinger** iz Maribora smrtno ponesrečil pri nabiranju planik na Begunjščici.

10.7.1949 sta se 16-letni **Jože Cankar**, usnjarski vajenec v tovarni Runo, in 18-letni **Edvard Perko - Edi**, mizarski pomočnik, oba iz Tržiča in pripravnika AO Tržič, zaradi neprevidnega plezanja v pretežki smeri smrtno ponesrečila v črnem grabnu v severni steni Storžiča. Reševalci so ju našli navezana, ležeča nekaj metrov narazen pod zahodnim grebenom, kasneje poimenovanim Cankarjev greben.

24.7.1949 se je skoraj 47-letni **Viktor Ribič, po domače Stiksov**, delavec iz Podljubelja, zaradi slabosti smrtno ponesrečil v Zajmenovih čereh na Košuti.

11.4.1954 je **Viktor Kavčič** iz Ljubljane, železniški inšpektor v pokoju, zdrsnil na poledenelem snegu in se smrtno ponesrečil na Begunjsčici.

20.6.1954 je 53-letni dr. **Ljudevit Merčun**, doma iz Mengša, znani profesor medicinske fakultete in predstojnik endokrinološkega oddelka Interne klinike v Ljubljani.

5.9.1954 se je **Ivan Tomažević**, po rodu iz Požege, doma iz Begunj, delavec jeseniške železarne, smrtno ponesrečil pri trganju planik v Begunjsčici. Zjutraj je šel v večji skupini iz Roblekovega doma na vrh, kjer so vsi trgali cvetje. Tomažević je pri tem zašel na krušljivo in strmo severno stran. Odkrušil se mu je oprimek, izgubil je ravnotežje in v velikem loku padel 150 metrov globoko v prepad.

Januarja 1955 je **Franko Krišković** poskušal priti čez mejo in se iz neznanega razloga smrtno ponesrečil na jugovzhodnem pobočju Begunjsčice. Našli so ga 18. 9. 1956.

20.7.1955 proti večeru se je dvosededežno jadralno letalo, ki je bilo zaokrožilo nad Zelenico in se je s severa vračalo mimo grebena 300 metrov pod vrhom Begunjsčice, zatelelo v skale nekaj metrov pod robom grebena. Pilot **Primož Kampič**, zaposlen v jeseniški železarni in član aerokluba z Jesenic, je treščil v skale, obležal v prepadu pod ostanki letala in takoj podlegel.

Sopotnika je vrglo iz letala in je padel na vse štiri v skalovje; med kotaljenjem 100 metrov globoko po precejšnji strmini si je poškodoval medenico, izpahnil roko, bil precej odrgnjen in pretresen, še hujših poškodb pa ga je obvarovalo zloženo padalo. Z njim se je tudi ujel in obvisel. Privlekel se je do grebena, kjer so ga našli planinci.

16.5.1956 je **Stanko Mandarić** poskušal priti čez mejo in zaradi pomanjkljive opreme zdrsnil na snegu v severni steni Storžiča. Zaradi poškodb je umrl v bolnišnici.

2.8.1956 je 18-letni **Marjan Faganel**, domačin iz Sebenj pri Tržiču, poskušal priti čez mejo, padel čez steno in se smrtno ponesrečil med Škrbino in Kladvom. Umrl je v bolnišnici.

12.9.1956 je **Ljubivoj Milojković**, oficir JLA, kartograf, po činu kapetan, po opravljenih kartografskih merjenjih poskušal priti čez mejo, padel čez steno in se ubil zahodno od Kladva.

12.4.1957 je **Anton Koman** umrl zasut pod plazom na severni strani Košute.

12.8.1957 so na severni strani Košute v Karavankah brez uspeha iskali dva neznanca, ki sta se nepopolno opremljena izgubila in klicala na pomoč. Kasneje so ju našli na avstrijski strani: eden je bil mrtev, drugega so rešili.

15.9.1957 je **Adolf Jus** zaradi izčrpanosti zmrznil na Srednjem vrhu nad Zelenico.

22.8.1958 se je **Marija Serjan**, planšarica iz Lesc, smrtno ponesrečila na planini na Prevalu pod Begunjščico. Zdrsnila je po strmi grapi, ob straneh poraščeni z visoko, zaradi večdnevnega dežja zelo spolzko travo. Možna je tudi domneva, da jo je ubila strela.

23.11.1958 sta 31-letni **Živo Vuletič**, zidar iz Velike Kikinde, in 34-letni **Branko Lazić**, zidar iz Brinja pri Novem Sadu v Srbiji, poskušala priti čez mejo in se pri tem ponesrečila na Begunjščici. Bila sta slabo opremljena in sta v neurju izgubila orientacijo ter klicala na pomoč. Gorski reševalci so ju našli v skalah na severni strani plazu in ju v dolino prinesli živa. Kasneje sta umrla v bolnišnici, verjetno zaradi podhladitve.

18.2.1959 sta se 22-letni **Vinko Zupan**, klepar iz Kranja in alpinist AO Kranj, in njegov brat, še ne 16-letni **Franci**, odpravila s smučmi in pomanjkljivo zimsko opremo čez Škarjev rob proti vrhu Storžiča. Prejšnji dan sta prenočila v stari koči pod Storžičem. Zjutraj sta se namenila proti vrhu in se nista vrnila. 21. februarja so domači poklicali gorske reševalce. Našli so ju naslednji dan in po sledeh ugotovili, da je prvi prišel do konca ostrega grebena, ki se konča skoraj sto metrov pod vrhom in je bil pokrit s trdo ledno plastjo. Tam mu je spodrsnilo in je strmoglavlil na vzhodno stran, padel čez 70-metrsko prepadno steno in drsel 700 metrov čez skoke v Centralni grapi. Mlašji brat, ki ga je čakal na začetku strmine, je izgubil razsodnost. Verjetno mu je hotel pomagati in se je spustil v žlebič na vzhodni strani. Tudi njemu je zdrsnilo in je padel za bratom. Oba sta zaradi številnih poškodb takoj podlegla.

19.8.1959 se je 56-letna **Marija Rupnik - Minka**, upokojena učiteljica iz Kranja, smrtno ponesrečila na Begunjščici. Nad Roblekovim domom je šla prva v skupini. Na robu je na mokri travi pri pogledu v prepad nenadoma omahnila, padla 150 metrov globoko na južno stran in takoj umrla.

22.8.1959 je bil najden skelet neznanca nad Zelenico na področju Begunjščice.

7.2.1960 dopoldne je 27-letni **Marjan Beravs**, doma iz Ljubljane, tehnik in pomočnik šefa kontrole v Savi v Kranju, v lepem, a viharjem dnevu želet s prijateljem priti s Kališča na vrh Storžiča. Imela sta le cepine. Na gladkem in trdo zbitem snegu je nad Bašeljskim sedlom zdrsnil po jugo-jugozahodnem pobočju in ne da bi se skušal ustavljati s cepinom, padel čez žlebove in skoke 300 metrov globoko do vpadnice grape in podlegel.

8.2.1960 se je 20-letni **Otmar Schaeffer**, poštni uradnik iz Celovca, smrtno ponesrečil pri zimskem vzponu na Košutnikov turn. Zdrsnil je po strmem snežnem pobočju z višine 2000 metrov. Po večkratnem iskanju je bil najden 29. maja.

17.1.1961 je 52-letni **Jože Pintar**, delavec in kmet iz Podbllice pri Besnici, iz neznanega vzroka zmrznil v bližini Ljubelja pod Košuto. Pripeljal se je do Tržiča in odšel peš proti Ljubelju, kjer je nameraval obiskati sorodnike. Legel je v sneg in zmrznil. Našli so ga 21. januarja.

Poleti 1961 je 68-letni **Karel Mali**, upokojenec z Veterna pod Kriško goro, storil samomor na jugozahodnem pobočju Kriške gore. V obsežnih iskalnih akcijah so sodelovali gorski reševalci, gasilci in civilna zaščita, vendar brez uspeha. Decembra 1961 ga je po naključju našel gorski reševalec.

22.4.1962 je 26-letni **Anton Renko** iz Srednje vasi pri Begunjah, strojni ključavničar v Radovljici, pri smučanju zdrsnil na strmini, padel čez skale in se ubil pri Senožetih na Dobrči.

22.9.1962 je 56-letni **Ignac Demšar**, upokojenec iz Žirovnice, med spanjem umrl zaradi srčne kapi v Domu na Zelenici.

12.12.1962 po 10. uri je snežni plaz zasul dve skupini graničarjev (12 vojakov in dva častnika) iz stražnic na Ljubelju in Zelenici, ki sta se med rednim obhodom srečali na pol graničarske poti na plazovitem svetu v Možeh, v prvi konti nekoliko pod Domom na Zelenici. Bilo je meter novega snega, ki je bil zaradi odjuge zelo vlažen. Plaz so sprožili gamsi, ki so bili tik nad njimi. Bil je širok 200 in dolg 400 metrov. Eden od graničarjev je ostal nezasut in je takoj odkopal drugega, oba pa še drugih 10, ki jih je bilo videti iz snega. Dva od njih sta bila poškodovana. Pod plazom sta ostala še 21-letna **Radivoj Todorov - Branislav** iz Slavencev pri Tunju in **Dure Plavšič - Ostoja** iz Zrenjanina. Prvega je našel njegov pes, ki so ga tovariši pripeljali iz karavle, vendar mu z oživljanjem niso mogli pomagati. Drugega so po petih urah našli reševalci s sondiranjem dva metra globoko na robu plazu.

26.8.1963 se je 24-letni **Janez Hladnik**, usnjarski tehnik iz Tržiča, mojster v tovarni Runo, načelnik alpinističnega odseka Tržič in gorski reševalcev postaje GRS Tržič, smrtno ponesrečil med prečenjem ledenika Hoffmannsgletscher v Glocknerkaru pod Grossglocknerjem (3798 m, avstrijske Visoke Ture). Zadel ga je velik kos ledu, ko se je nad njegovo navezo v strmini pod bivakom podrl serak. Sopotnik se je srečno rešil.

14.9.1963 je 55-letni **Rudolf Manker** iz Amsterdama umrl, ker ga je verjetno zaradi prevelikega napora zadela srčna kap na Begunjščici.

16.2.1964 je 19-letna **Ema Avbelj**, doma s Kala pri Dolah pri Litiji, točajka v restavraciji Park v Kranju, zaradi neizkušenosti in slabe opreme zdrsnila in se smrtno ponesrečila na strmem snežišču v eni od grap Korita na severovzhodnem pobočju Malega Grintovca in Srednjega vrha. S prijateljem sta sklenila oditi v Avstrijo, namenavala sta iti čez mejo pri Javorniku. Dan prej sta se z avtobusom pripeljala do Preddvora in nato odšla proti Zaplati. Prespala sta na senu v drvarnici neke lovske koče. Zjutraj sta odšla proti Srednjemu vrhu. Nato sta ugotovila, da jima zaradi visokega snega ne bo uspelo. Odnehalo sta in se sklenila vrniti v dolino po najblžji grapi na severovzhodni strani. Svet je bil sprva položen, nato pa vedno bolj strm in spodaj prepaden. Fant si je najprej sam ogledal prepadni del in videl, da ne bo šlo. Vrnila sta se navzgor in pri tem izbrala predel brez snega. V precejšnji strmini, poledeneli in pokriti z zamrznjenim listjem, je Avbeljevi zdrsnilo. Drsela je z nogami

naprej in padla v prepad. Fant jo je nekaj časa klical in se nato napotil do roba prepara. Ni se oglasila in ni je bilo videti. Splezal je navzgor po stvari in jih vrgel za njo. Sestopil je v Kokro in javil o nesreči.

Dva lovca sta takoj odšla proti mestu nesreče, a Avbljeve nista našla. Gorski reševalci so zvečer prišli do mesta nesreče, ponesrečenko pa so našli naslednji dan po večurnem iskanju. Bila je hudo poškodovana po glavi in vsem telesu. Ostalo je nepojasnjeno, zakaj sta izbrala tako težavno in od meje oddaljeno pot.

14.9.1964 se je 20-letni **Heinz Grillitz**, študent iz Celovca, smrtno ponesrečil, domnevno zaradi padajočega kamenja ali odkrušenega oprimka v južni steni grebena med Palcem in Visoko Vrtačo.

3.11.1964 je **Danica Švegelj**, dijakinja iz Letenic, storila samomor v bližini doma. Po treh dneh so jo našli gorski reševalci.

3.2.1965 je 22-letni **Bogomir Rožič - Miro** iz Tržiča, kemijski tehnik v Kranju, načelnik AO Tržič in gorski reševalcev postaje GRS Tržič, pri sestopanju z vrha Storžiča verjetno prišel na kložast sneg, zdrsnil na plazišču pod Petim žrelom in podlegel. Ker se ni vrnil domov, so ga šli iskat gorski reševalci in ga našli naslednji dan dopoldne.

2.7.1967 sta se 19-letni **Tomo Križnar** iz Tržiča in 18-letni **Uroš Škerl** iz Kranja, oba nedavna diplomanta Srednje tehniške šole v Kranju in člana AO Kranj, smrtno ponesrečila v Kočevarjevi smeri v Široki peči (Julijanske Alpe). Bila sta obetavna plezalca, plezala sta tudi že zahtevne smeri. Udeležila sta se republiškega plezalnega tabora Za Akom. Reševalci so ugotovili, da sta zelo hitro napredovala. Bila sta v zgornji tretjini smeri, ko je Škerl kot prvi v navezi omahnil. Zaradi sile padca se je odprla in raztegnila vponka v prvem klinu, nato sta se izpulila še dva klini, kar je verjetno povzročilo, da se je odkrušila luska, za katero so bili zabitki klini. Padla sta 500 metrov globoko in nato oddrsela do grape pod Tremi macesni, kjer so ju našli navezana in povita z vrvjo. Pod steno je bilo od zime še precej padajočega kamenja.

V soboto, 5.8.1967. sta se 33-letna **Frančiška Komac - Francka**, rojena Rotar, in njen 5-letni pastorek **Henrik Pegrin - Riko** iz Srednje vasi pri Goričah skupaj s 60-letno upokojeno sosedo podala na nedeljski izlet na Kriško goro. Vsi so bili prvič v gorah.

Iz Golnika je do koče uro in pol hoda. Bilo je zelo vroče, zato so bili povsem lahno poletno oblečeni. Že nad Golnikom so se izgubili in komaj prišli do vasice Gozd. Tam so v gostilni pomalicali in se odpočili. Vreme se je slabšalo. Gastilničarka jih je posvarila, da bo nevihta. Vseeno so se ob 17. uri odpravili dalje.

V gozdu se je zaradi nevihte stemnilo in so se spet izgubili. Kljub dežju in vetru so hoteli prenočiti v koči. V upanju, da bodo spet našli pot, so grabili za travo, korenine in šli navzgor po vseh štirih. Včasih se je zabliskalo in bilo je vedno hladnejše. Bili so

vedno bolj utrujeni. Po dobrih štirih urah tavanja so okrog 21.30 onemogli in se zatekli pod štiri bukve.

Čez čas se je soseda zbudila iz nezavesti in slišala otroka, kako je zaman klical mater, vendar se ni mogla dvigniti. Mati in otrok sta ponoči umrla.

Naslednji dan jih je ob 11. uri našel neki planinec. Bili so 130 metrov pod kočo. Trije planinci so močno podhlajeno sosedo odnesli v kočo. Zdravnik postaje GRS Tržič jo je tam ogrel s toplo infuzijo umetne plazme. Ta način je bil še le kasneje priznan kot najboljši.

8.6.1968 ob 16. uri je 13-letni **Vojko Kum**, dijak iz Celja, umrl zadet od strele 20 metrov pod vrhom Storžiča, ko je pred skupino hitel proti vrhu. Vreme takrat ni kazalo tako slabo, strela je udarila le enkrat.

24.9.1969 so pogrešanega 68-letnega **Antona Tušarja**, upokojenca iz Kočne, zaman iskali gorski reševalci med Kriško goro in Storžičem.

28.9.1969 zjutraj se je 23-letni **Rihard Salberger - Riko**, gradbeni tehnik z Retenj pri Tržiču, načelnik AO Tržič in gorski reševalec postaje GRS Tržič, ponesrečil v Bavarski smeri v severni steni Triglava (Julijanske Alpe). Z varovališča ga je pahnil kamnit plaz; na 30-metrski vrvi je padel 40 metrov navzdol. Soplezalko je potegnilo nekaj metrov za njim, nato pa se je vrv zataknila za pomol. Salberger je zaradi poškodb glave in prsnega koša kmalu podlegel, soplezalka pa se je le popraskala.

29.5.1971 je 62-letni **Vladimir Czurda**, upokojenec iz Preddvora, verjetno zdrsnil na poti po južnem pobočju Zaplate pri Storžiču in se smrtno ponesrečil.

3.10.1971 se je 16-letni **Janez Rezar**, dijak z Golnika, smrtno ponesrečil v skrotju v severni steni Begunjiščice. Odtrgala se mu je večja skala in ga potegnila v prepad, 30 metrov globoko. Tudi soplezalca nista bila opremljena za plezanje in mu zato nista mogla pomagati. Umrl je med prevozom v bolnišnico.

7.7.1972 ob 19. uri je 26-letni **Franc Reš**, delavec iz Radovljice, po pikniku vinjen stavil s prijateljem, da bo prvi pri pločevinastem gamsu na bližnjem robu v dolini Drage pri Begunjah. Zaradi neprimerne obutve je zdrsnil skozi ruševje 30 metrov po travnatem pobočju in nato padel 50 metrov globoko čez peči v žleb.

9.7.1972 se je 35-letni **Vladimir Halužan**, tekstilni inženir iz Tržiča, ki je opravil alpinistično šolo pri Akademskem AO v Ljubljani, s soplezalcem odpravil na Oltar (Julijanske Alpe). Smeri nista poznala, s seboj sta imela čeladi in vrv. S konca snežišča Za Akom sta se odločila nenavezana povzpeti čim višje, zaradi vročine pa je Halužan predlagal, naj bosta brez čelad. Na poševnih ploščah mu je zdrsnilo, drsel je po hrbtnu z glavo navzdol po steni in žlebu in se 20 metrov niže zagozdil v krajno poč. Bil je šokiran, premočen od vode in snega in je po nekaj urah umrl.

30.12.1972 se je avstrijskemu alpinistu in gorskemu reševalcu dereza zataknila v hlače med vzponom skupine po razmeroma lahkem brezpotju na Vrtači nad Zelenico. Omahnil je, se pri padcu močno udaril, nato zdrsel več 100 metrov globoko po strmem snegu in s hudimi poškodbami glave obležal mrtev.

25.3.1973 je bil 59-letni **Jože Ahačič**, po domače Užarjev iz Podljubelja, ki je kot upokojenec živel v Tržiču, najden nezavesten na poti iz planinskega doma v Tamarju (Julijanske Alpe) proti Ratečam. Najden je bil pri odcepnu poti skozi Grlo. Nato je podlegel.

Od 11.6.1973 je bil pogrešan 34-letni **Peter Hafner** iz Ljubljane. Našli so ga 16. junija v Begunjščici. Storil je samomor.

Od 13.10.1973 je bil pogrešan 31-letni **Peter Habjan**, inženir iz Kranja. Naslednji dan so ga našli pod Bistriško planino na Dobrči. Umrl je zaradi izčrpanosti in podhladitve.

31.12.1973 je 21-letni **Franc Inamo**, delavec iz Kranja, popoldne pospremil v dolino poškodovanega oskrbnika koče na Veliki Poljani in mu obljudil, da se bo vrnil in poskrbel za goste. čeprav so ga prijatelji vabili, naj ostane v Domu pod Storžičem, se je že v temi in precej dobre volje odpravil nazaj proti Veliki Poljani, ki je poleti oddaljena komaj 45 minut. Deževalo je in snežilo.

Gorski reševalci so ga večkrat zaman iskali. Po naključju ga je neki domačin **18. 10.1974** našel v gozdu pod Zgornjo Poljano, nedaleč od koče, kamor je bil namenjen. **5.5.1974** dopoldne so se širje celovski planinci namenili čez Škarjev rob na Storžič, zaradi megle in dežja pa so se na sredini poti obrnili. 42-letna **Gabriele Filip**, medicinska sestra iz Celovca, si je skušala obleči dežno ogrinjalo, vendar ga je v trenutku nepazljivosti pohodila, padla in zdrseла po strmem snežišču 100 metrov globoko. Ni se mogla ustaviti in drsenja v prepadne strmine Petega žrela ni preživila.

2.1.1975 zgodaj popoldne se je 7-letna **Saša Penko**, učenka iz Ljubljane, smrtno ponesrečila na južnem pobočju Kriške gore. S starši je sestopala po srednji poti z Male Poljane proti Gozdu in pri kraju Ježe zdrsnila na zmrznjeni stezi in zdrseла po travnatem svetu. Dva od odsraslih sta skočila za njo in jo zaman poskušala ujeti. Drsela je 100 metrov daleč po pobočju, padla čez skalnatih prag in zaradi poškodb umrla.

8.3.1975 je 23-letna **Jožica Dolinar** z Retenj, alpinistka AO Tržič, nenavezana s skupino sestopala s Srednje Rateške Ponce (Julijanske Alpe). V slabem snegu je omahnila in se skušala ustaviti s cepinom, a ji ga je potegnilo iz rok. Padla je čez visok prag v Kalteneggerjevi smeri do vznožja in podlegla.

15.6.1975 popoldne se je 21-letna **Vesna Žnidaršič**, študentka matematike iz Ročevnice pri Tržiču in jadralna pilotka z diamantno značko iz letenja, smrtno

ponesrečila z jadralnim letalom na pobočju Belščice. Vreme je bilo slabo. Reševalcem postaje GRS Radovljica je pomagal vojaški helikopter. Kasnejše analize so pokazale, da se je nesreča zgodila zaradi tehnične napake na letalu, ki je bilo pred tem v popravilu.

7.7.1975 je 48-letni **Filip Šarabon**, delavec iz Pristave pri Tržiču, iz neznanega razloga padel 200 metrov globoko na skalnatem delu steze med Bistriško planino in Ravnami.

24.7.1975 sta bila na severni strani Košute najdena neznana zakonca iz Borovelj na Koroškem. Iskali so ju tudi naši reševalci.

V petek, **26.9.1975, ob 13.30** je 24-letni **Jože Kušter**, delavec iz Kranja in jadralni pilot učenec, strmoglavl z jadralnim letalom na južnem pobočju Begunjščice. Vreme ni bilo najboljše. Vzletel je dopoldne in bi se moral vrniti do 15. ure. Naslednji dan so ga začeli iskati tudi gorski reševalci in ga našli 28. septembra na višini 1800 m.

18.7.1976 se je 55-letna **Tatjana Božič**, uslužbenka iz Ljubljane, vračala iz Doma Kokrskega odreda na Kališču in nevede zavila s poti na stezo nedaleč od smeri tovorne žičnice. Zašla je v brezpotno strmino s posameznimi skalami, poraslo s travo in pokrito z listjem. Zdrsnila je, se po 80 metrih prikotalila do velike bukve in umrla zaradi hudih poškodb.

Doma ni bila povedala, kam gre. Domači so jo sprva skušali najti sami po Julijskih Alpah in po časopisih, gorske reševalce pa so obvestili šele kasneje. Po dolgem iskanju so jo čez 38 dni našli gorski reševalci.

11.1.1977 se je v dolino vračala skupina 28 dijakov in 3 vzgojiteljev šolskega centra Iskre Kranj, ki so imeli nekajdnevno šolo v naravi v Domu Janeza Rezarja na Zelenici. V tričetrti ure so prišli do zgornje postaje sedežnice na Zelenici, ki pa zaradi vetra in sneženja že prejšnji dan ni vozila, zato tam ni bilo nikogar in se z njo niso mogli vrniti proti Ljubelju. Vodja se kljub slabemu vremenu in nevarnosti plazov ni odločil, da bi se vrnili v kočo ali sestopili na drugo stran proti Mostam, ampak je sklenil, da se bodo prvi spustili smučarji in utrli gaz, drugi pa naj bi šli peš.

Sledili so si brez varnostne razdalje. Smučarji so bili pod izstopno postajo sedežnice, prav v dnu ozke drče in na začetku ravnega kotla, ko jih je zajel velik snežni plaz, ki se je utrgal 500 metrov višje pod severnimi ostenji Begunjščice. Plazovina je docela zasula šest ljudi, delno pa še tri. 16-letnega dijaka **Emila Novaka** iz Naklega, ki so mu iz plazovine gledali čevlji, so odkopali tovariši in ga zaman skušali rešiti z oživljanjem.

Sledila je širidnevna, izredno težavna reševalna akcija med sneženjem in v stalni nevarnosti pred novimi plazovi. Prvi večer in ponoči so našli 16-letnega dijaka **Matjaža Kekca** iz Škofje Loke in 51-letnega profesorja Ivana Stružnika iz Kranja, naslednje dni pa vsak dan po enega: 14-letnega dijaka **Romana Kosca** iz Smlednika,

44-letnega profesorja **Jožeta Povšeta** iz Kranja in 16-letnega dijaka **Dušana Beštra** iz Kropre. Vsi so bili zasuti 1,20 do 1,5 metra globoko, zadnji pa 3,30 metra globoko v zrnatem snegu.

Med 9. in 10.7.1977 je 25-letni **Drago Bregar**, knjigotiskar in načelnik AO Železničar iz Ljubljane kot član tržiške odprave izginil pod pakistanskim vrhom Hidden Peak (8068 m, Karakorum). S soplezalcem sta zaradi poslabšanja vremena najprej sklenila obrniti, nato pa se je odločil nadaljevati sam. Navez, ki se je kot prva vračala z vrha, mu je v zadnjem višinskem taboru na 7500 m odsvetovala nadaljevanje, vendar je 9. julija vztrajal pri poskusu. Tudi zvečer se po radiu ni dal pregoriti, 10. julija pa se ni več javil. Zaradi slabega vremena, nevarnosti plazov in izčrpanosti tovarišev pa precej dni ni bilo mogoče poizvedovati za njim. Ostal je na gori.

25.4.1978 je 58-letni **Srečko Balantič** z Retenj, knjigovodja v Bombažni predilnici Tržič, storil samomor na Brčovem rovtu na Kokovnici.

23.9.1978 se je 49-letna **Štefka Mlinar**, samska gospodinja iz Tržiča, smrtno ponesrečila na markirani poti pod vrhom Storžiča. Nenadoma je omahnila in drselila po travnati strmini 150 metrov globoko.

14.10.1978 je 72-letni **Rudolf Majnik**, upokojenec iz Kranja, počival na markirani poti na južnem pobočju Storžiča. Naslonil se je na palico, pri tem omahnil, zdrsnil 100 metrov globoko in se smrtno ponesrečil.

1.4.1979 se je 38-letni **Anton Prestor**, veterinar iz Tržiča, smrtno ponesrečil pri padcu v strugo, 50 metrov pred zaščitnim tunelom pri Begunjskem plazu ob mednarodni cesti Tržič-Ljubelj. Takrat so se širile gamsje garje in je zato cepil kozoroge. Zaradi slabe opreme je v izredno strmem in skalnatem svetu zdrsnil 50 metrov globoko.

15.6.1980 se je 22-letni **Tomaž Koželj**, študent geologije iz Pristave pri Tržiču, smrtno ponesrečil po vzletu z zmajem s Kriške gore. Takoj po vzletu z izposojenim, doma narejenim zmajem, ki ga ni bil vajen, je 300 metrov pod vrhom gore zaradi tehnične napake strmoglavlil, padalo pa mu zaradi majhne višine ni pomagalo.

19.7.1980 je 70-letni upokojenec **Vinko Šefic** umrl zaradi srčne kapi na planini Dolžanki v Košuti.

22.8.1980 se je 73-letni **Vladislav Berger**, upokojenec iz Ljubljane, smrtno ponesrečil na Kališču pod Storžičem.

12.11.1980 je 30-letni **Milan Stvarnik**, grafični inženir iz Laškega, med sestopom zdrsnil na snežišču 50 metrov pod vrhom Storžiča. Drsel je 800 metrov globoko proti planini Javornik in se ustavil pod potjo.

26.1.1981 je 42-letni **Peter Balukčić**, rojen v Slatini pri Tesliču v Bosni, gozdni

delavec iz Podljubelja pri Tržiču, umrl zaradi srčne kapi med gozdarskim delom na Pirmancah, nad kapelico na Čegelšah nad Tržičem.

30.7.1982 je 22-letni **Viktor Papler**, študent iz Bistrice pri Tržiču, ki ni bil član AO, umrl kot samohodec v običajni smeri po grebenu Hoernli pod vrhom Matterhorna (4478 m, Wališke Alpe, Švica). Zjutraj se je odpravil proti vrhu in izginil. 10. avgusta so na višini 3500 metrov najprej našli njegove dokumente, nato pa tudi njega.

19.11.1982 je 68-letna **Ivana Černivec**, oskrbovanka doma upokojencev v Preddvoru, odšla iz doma v Kranj in se ni vrnila. **25.11.1982** so sporočili, da jo pogrešajo. Ugotovljeno je bilo, da se je še isti dan vrnila z avtobusom v Preddvor, nato pa se je za njo izgubila sled. Nato je bilo preiskano ožje in širše območje kraja, vendar brez uspeha.

9.9.1990 je bila 200 metrov stran od lovske koče na Mali Poljani v smeri proti Podstozriču, 20 metrov pod potjo, v težko prehodnem, strmem, hudourniškem svetu, najdena človeška spodnja čeljust. Prve ugotovitve specialista za zobno protetiko in natančne preiskave inštituta za sodno medicino so pokazale, da gre za pogrešano Černivčevo.

25.12.1982 je bil najden **Ivo Ponjević**, doma iz Tesliča v BiH, stanujoč v Tržiču, zaposlen v Križah, ki je storil samomor v Pirmancah nad Tržičem.

24.4.1983 se je 34-letni **Franc Štrukelj** iz Bistrice pri Tržiču, pilot Adrie, smrtno ponesrečil, ko je s šolskim jadralnim letalom strmoglavil na južnem pobočju Stozriča.

11.6.1983 je 69-letni **Filip Rožič**, kmet iz Kovorja pri Tržiču, gnal živino na pašo na planino Korošico. Nato se je s sovačanom vračal v dolino. Želela sta najti bližnjico in sta se pri tem ločila. V svetu, ki je poraščen z gozdom, prepaden in težko prehoden, mu je domnevno zdrsnilo 100 metrov globoko. Nato je padel 40 metrov globoko čez steno in s poškodovano glavo obležal mrtev. Reševalci so ga našli 15. junija na brezpotju v Kačjeku.

16.12.1984 je 16-letni **Bojan Potočar**, iz Tržiča, delavec v Peku, odšel s prijatelji na ogled zapuščenega rudnika živega srebra pod Begunjščico. Vhod je na višini 850 metrov, 25 m desno od kolovoza iz Podljubelja na Prevalo. 160 metrov od vhoda je v rovu 40 metrov globok podor, ki bi ga morali obiti. Dva sta imela svetilke in sta podor obšla, Potočar pa je bil nekoliko za njima in brez svetilke. Pred seboj je videl oddaljeno svetlobo, šel je naravnost in padel v podor. Poškodoval si je glavo in vratno vretence in podlegel. Ni bil jamar.

22.4.1985 je ob **21. uri** 30-letni **Borut Bergant - Čita**, strojni ključavničar iz Tržiča, vrhunski alpinist iz AO Tržič, gorski vodnik in reševalec postaje GRS Tržič, zdrsnil pri sestopu s himalajskega vrha Jalung Kanga (8505 m, zahodni vrh v skupini

Kangčendzenge). S soplezalcem je kot član slovenske odprave prvi dosegel vrh s severne strani. Ni uporabljal kisika in je bil izredno utrujen. Bila sta brez baterij. Medtem ko je soplezalec pripravljal spust po vrič čez zadnjih deset do dvajset težavnih metrov, je dokončno omagal, se spustil s poličke in brez zunanjega objektivnega vzroka zdrsnil v snežni ozebnik 200 metrov nad 4. taborom. (Tomo Česen: "Rekel je, da bo kar lepo sestopil, saj tako ni nič težkega ... se je čisto počasi spustil in zdrsel po strmini.")

10.7.1986 je 66-letni **Georg Hermann** iz Zahodne Nemčije z jadralnim letalom strmoglavljal v Doprči proti dolini Drage.

8.12.1987 je 49-letni **Franc Čuden** iz Bohinja, ki je bil duševni bolnik, odšel iz bolnišnice v Begunjah proti dolini Drage in Poljski planini. Takrat je bilo mrzlo in je snežilo. Omagal je, se vsedel in umrl zaradi podhladitve. Našli so ga 11. decembra.

22. 7. 1988 je 86-letna **Antonija Radon** iz Tržiča med naporom v hudi vročini nenadoma omagala na poti na Zelenico. Zaradi možganske kapi je po dveh dneh umrla v bolnišnici.

25.12.1988 je 17-letna **Simona Hribar** iz Kranja z zmajem vzletela s Kriške gore. Na severni strani Kokovnice je pri 800 metrih nadmorske višine nenadoma strmoglavila, se zagozdila na bukvi in zaradi poškodb glave in tilnika podlegla.

16.8.1989 je neki planinec v bližini nemarkirane poti pod Kramarico v Košuti našel okostje neznanega moškega, ki se je ponesrečil verjetno že pred dvema ali več leti. Poškodbe niso bile več vidne, po obleki in obutvi pa so sklepali, da gre verjetno za državljanca čSR, ki je skušal ilegalno čez mejo, v težjem svetu pa je padel in se ubil.

13.9.1989 je 84-letni **Franc Meglič, po domače Peskarjev**, doma iz Loma, dolgoletni pastir na planini Javornik, odšel proti planini Javornik pod Storžičem. Naslednji dan so ga zaman iskali gorski reševalci. Še vedno je pogrešan.

2.10.1989 je 53-letni **Janez Soklič**, delavec iz Grahovš pri Tržiču, izginil na področju Velike Poljane. 4. oktobra so iskanje prekinili in je še vedno pogrešan.

17.1.1990 je 70-letni **Franc Sušnik**, doma iz Bohinjske Bistrice, upokojeni salezijanski redovni brat, stanujoč na Trsteniku, odšel proti vrhu Storžiča. Bil je izkušen planinec. Na grebenu Psice nad planino Javornik je zdrsnil na snegu, si smrtno poškodoval glavo in polomil noge. Reševalci so ga po štiridnevnom iskanju našli 21. januarja.

1.5.1990 je 37-letni **Janez Zupan**, pleskar iz Tržiča, oskrbnik, storil samomor v domu na Zelenici.

11.8.1990 se je skupina 28 čeških planincev namenila na prečenje Kamniških in Savinjskih Alp. Začeli so na Golniku in se namenili čez Kriško goro proti Storžiču in

Kališču. Že takoj na začetku pohoda iz vasi Gozd nad Golnikom je zaostal 68-letni Ludovit Bartovic iz Novega mesta nad Vahom, ki je bil baje srčni bolnik. Vodja skupine je šele na Mali Poljani opazil, da nekdo manjka. Skupina ga je čakala dve uri, nato sta dva od njih odšla po poti nazaj, a ga ništa našla. Potem so ga iskali do večera, vendar zmanjšalo. Nato so nadaljevali pot, naslednji dan sporočili na policijo v Preddvoru, da enega pogrešajo, in odšli naprej.

Gorski reševalci in miličniki ga kljub natančnemu tridnevnemu iskanju, pri katerem je sodeloval tudi helikopter, niso našli. Nato so šli na Češko kočo po vodjo skupine in skupaj z njim še enkrat pregledali ves svet od začetnega mesta, kjer so ga zadnjič videli. Kljub vsemu ga doslej še niso našli in je še vedno pogrešan.

3.5.1991 sta 35-letna **Marija Frantar**, absolventka geografije in alpinistična inštruktorica AO Rašica, in 36-letni **Jože Rozman**, po domače **Žitnikov**, tesarski mojster iz Loma pod Storžičem, alpinist AO Tržič in gorski reševalcev postaje GRS Tržič, člana slovenske alpinistične himalajske odprave Kanč 91, začela z zadnjim delom vzpona proti vrhu Kangčendzenge (8586 m). S seboj sta vzela le eno kisikovo bombo. Pihal je močan veter, vrh je bil zavit v oblake. Sto petdeset metrov pod vrhom sta se javila po radijski zvezi. Bila sta zelo izčrpana, kisika jima je zmanjkalo, Frantarjevo je prizadela snežna slepota. Odločila sta se vrniti. Po dveh urah sta se spet oglasila, slišati je bilo, da težko ravnata z radiom. Ob 19. uri se je Rozman zadnjič oglasil; iz nepovezanih besed je bilo mogoče razbrati, da ne vesta, kje sta in kam gresta. Zdrsnila sta na snežni plato 1000 metrov nižje.

1.1.1992 ob 8. uri je 24-letna **Jožica Rode**, diplomirana veterinarka iz Ljubljane, po silvestrski noči v športnih copatih in s smučarskima palicama sama odšla iz Doma na Kališču po poledeneli poti proti vrhu Storžiča. Kljub opozorilu planincev, da je pomanjkljivo opremljena, je nadaljevala pot do vrha. Med sestopom ji je nekdo od planincev posodil cepin in ji delal stopinje na poledenelem grebenu. Na Rami ji je na zmrznjeni travi zdrsnilo. Drsela je 500 metrov globoko do drevesne meje in zaradi hudi poškodb umrla.

18.7.1992 je 54-letni **A. P.** iz Bosne in Hercegovine umrl zaradi kapi pri delu v gozdu v Jelendolu. Pri reševanju so sodelovali gorski reševalci.

20.6.1993 ob 10. uri je 69-letni **Dušan Mrak**, upokojenec iz Ljubljane, v lepem vremenu odšel z ženo s Kofc po poti proti Velikemu vrhu. Bil je srčni bolnik. Sto metrov pod vrhom ga je obšla slabost in je izgubil zavest. Prisotni so mu takoj nudili prvo pomoč in poklicali reševalce. Umrl je med poletom s helikopterjem.

5.3.1994 se je 37-letni **Vojko Lešnjak** iz Ajdovščine v slabih vremenskih razmerah smrtno ponesrečil med poletom s padalom na Potoški gori.

16.10.1995 se je 22-letna **Irena Dolžan**, doma iz Tržiča, študentka akademije za glasbo, smrtno ponesrečila na Troegkoeflu nad Šmohorjem v Avstriji (2190 m, Mokrine).

S prijateljem sta šla na izlet. Fant je hotel utrgati nekaj zelenja. Sprožila se je velika skala in podrla dekle. S hudimi poškodbami glave so jo pripeljali v bolnišnico v Celovec. Ni se zbudila iz nezavesti.

8.6.1996 ob 10. uri sta se 45-letni **Ciril Merčun**, planinec iz Črnuč, in njegova prijateljica neopremljena odpravila peš proti srednji postaji sedežnice na Zelenici in po markirani poti proti domu na Zelenici. Na sedlu sta zavila s poti in nadaljevala po melišču do zahtevnega brezpotja s previsnimi skalnimi stenami in poskušala neopremljena po neznani smeri pripelzati na vrh Begunjščice. Merčun je plezal prvi. Dvesto metrov pod vrhom se mu je blizu Rezarjeve grape med iskanjem prehoda odlomil oprimek. Izgubil je ravnotežje in je padel 130 m globoko. Poškodoval si je glavo, hrbtnico in spodnje okončine in je podlegel.

23.7.1996 je 83-letni dr. **Georg Fiedler**, planinec iz Celovca, šel s sopotnico po markirani poti čez planino Korošico in Veliki vrh proti planini Kofce. Med sestopanjem z Velikega vrha po strmi poti po južni strani si je pomagal s palicama. Pri Otroških čereh je nenadoma zdrsnil s poti, padel čez skale 20 metrov globoko in se ustavil 100 metrov nižje na travnatem pobočju. Bil je takoj mrtev.

1.8.1996 ob 18. uri je 16-letni **Jaka Gašperšič**, športni pilot jadralec iz Radovljice, s šolskim jadralnim letalom zadel v drugo šolsko jadralno letalo. Strmoglavl je v steno Begunjščice v bližini Planince. Obvisel je v steni, ujet v drevje. Pri tem ga je napol zasukalo, tako da je bil takoj mrtev. Drugemu pilotu je uspel s poškodovanim letalom zasilno pristati. Nesreča se je zgodila zaradi trenutne nepazljivosti enega od pilotov.

29.9.1996 opoldne je 62-letni **Branko Dražić**, dr. med., doma z Breznice, zdravnik specialist medicine dela, prometa in športa v dispanzerju Železarne Jesenice in gorski reševalec postaje GRS Jesenice, zdrsnil in padel več kot 100 metrov globoko po skalah med sestopom z Vrtače proti Zelenici. S sinom in znanci so se vračali z gore. Stopil je na eno od skal na poti in pri tem izgubil ravnotežje ter omahnil s poti. Sin zdravnik mu ni mogel več pomagati.

ZAHVALA SODELAVCEM DONATORJEM IN POKROVITELJEM

Pri proslavitvi 60-letnice GRS v Tržiču in izdaji zbornika
so sodelovali in nam pomagali:

Kompas - Mejni turistični servis d.o.o., Ljubljana

Marica Šmid, Tržič

ProMontana d.o.o., zastopstvo Salewa, Lowa, Tržič

Zveza kulturnih organizacij Tržič

Tiskarstvo Uzar Tržič

Strojno vezenje in izdelava programov Uzar, Tržič

Dr. France Malešič, zdravnik PGSS Kamnik

KORA-C d.d., proizvodnja lepenke in papirja

Mizarstvo Viktor Jelar, Duplje

Pizzeria Bazenček, Tržič

Gostilna Pr' Krvin, Tržič

Restavracija Raj, Tržič

Okrepčevalnica "Pvac", M&B Snedic, Tržič

Avtoservis Marjan Šivic, Tržič

Bistro Školjka, Podljubelj

Gostilna Ankele, Podljubelj

Mesni center "Luka", Križe

Komunalno podjetje, Tržič

Mercator Preskrba, Tržič

Osnovna šola Bistrica, Tržič

Pizzeria Polana, Golnik

Lekarna Deteljica, Tržič

Trgovina Višnja, Tržič
"Petnina", d.o.o., Kanj
Pivovarna Union, Ljubljana
Meloni d.o.o. Grahovše, Tržič
TGT Podljubelj, Tržič
Mesarstvo Arvaj, Kranj
Kovinska galerija KO Ljubljana, Anton Čižman
BIOSAN, podjetje za inženirsko biologijo, Ljubljana
Ivnik Matjaž, s.p., specialne storitve na višini, Tržič
Gorenjska mlekarna d.d., Kranj
GACHO d.o.o. Kovor, Tržič
"FERUUM", splošna strojna delavnica, Tržič
Trgovina "Deševna" Podljubelj, Tržič
Trgovina "Tina" Podljubelj, Tržič
Slaščičarstvo MA - JA, Tržič
Franc Stroj, sončne ogrevalne naprave, Dvorska vas, Radovljica
Mizarstvo ART, Kranj
Janko Ropret
Pihalni orkester Tržič
Kvintet Lomski fantje
Citrar Marjan Zupančič
Kontakt P, Lom pod Storžičem
TOKOS, Tržič

Za pomoč in izkazano pozornost naši dejavnosti
in organizaciji se vsem iskreno zahvaljujemo!

Tržički gorski reševalci

Izdala: Postaja GRS Tržič
Uredila: Janez Kavar in Matija Perko
Naslovnica: Storžič s severozahoda, foto: Mirko Kunšič
Lektorirala: Metka Kavčič
Oblikovanje: Maja, Tiskarna Uzar Tržič
Tisk: Tiskarstvo Uzar Tržič
Naklada: 500 izvodov

Tržič, marec 1997

Zbornik je bil izdan ob šestdesetletnici ustanovitve GRS v Tržiču.
Vsi prispevki in vse delo pri urejanju tega zbornika so brezplačni in prostovoljni.